

interkom

ČS FANDOM

informační
servis
fandomu
9/2008

Istrocon 2008

Od začátku jsem věděla, že tento con bude zvláštní. Nejela jsem pro žádnou cenu, poprvé v životě jsem jela na con do zahraničí, poprvé také hned v pátek, poprvé autem a především: poprvé jako položka +1, tedy doprovod celebrity. Tou celebritou byl Jirka (Pavlovský), který měl na akci hned dvě přednášky.

Pátek

Vyjeli jsme z Prahy v pátek (14. 9. 2008) po 14. hodině v bělostném Fordu Mondeo řízeném druhým Jirkou, Walkerem Procházkou. Čtvrtým účastníkem výpravy byl Vlado Riša. Z Prahy jsme vyjeli hladce, zácpu kolem Brna v družném hovoru o mravencích planetárních rozměrů hravě přetpěli, Vlado si pouze musel přehodit začátek své přednášky, protože na 18. hodinu jsme to do Bratislavy opravdu nestihali. Ve slovenské metropoli jsme nezabloudili a monstrózní Dom Odborov Istropolis nepřehlédli.

Při registraci jsem svým statusem +1 poněkud zmátla registrující kalupinky, ale přivolaná slečna organizátorka se s ním vyrovnala zcela profesionálně, nalipla mi náramek (týž nezníčitelný a sprchovatelný model, dokonce i stejně fialový, jako jsem měla v Plzni) a dokonce nám byla schopna sdělit, kde máme ubytování.

Násilím jsem Jirku dotlačila k dvacetiminutové procházce do „hotelu“ Zvárač, kde nás pobavil pan recepční (ač vypadal plně středoevropsky, velmi mi připomněl recepční v Indii: svou svědomitostí a hloubavostí, s jakou opisoval naše jména, až mu Jirka netrpělivě navrhl, jestli bychom se nemohli ubytovat,

než si ta jména opiše, což pán kupodivu povolil) a mírně rozladila cena dvoulůžkového pokojíku (1265,- Kč, ubytování bych však spíše než jako hotel označila jako internát nebo dělnickou ubytovnu, takže ta cena mi připadá poněkud nehorázná), se kterou jsme tak úplně nepočítali, a tak jsme cestou zpět přemýšleli, koho okrademe, abychom na to ubytování vůbec měli. Po návratu do Istropolisu jsme každý znásilnili svého domorodce: já Lívií Hlavačkovou, Jirka Heňu Galgociovou, a tak jsme si po zbytek conu mohli žít jako kingové.

Dom Odborov Istropolis mě jakýmsi perversním způsobem současně nadchl a současně vyděsil. Megalomanský, obrovský, děsivý objekt, zaplněný mnoha divnými lidmi, s teplotou kolem 40 stupňů Celsia a většinou místností v podstatě nevětratelných. Nebylo to slovenské. Takhle megalomanskí Slováci při nejlepší vůli nejsou. Bylo to vrcholné a dokonale sovětské! Například ty záchodky. V prvním patře vedle šaten se nacházely naprosto monstrózní záchodky o kapacitě minimálně 50 kabinek (alespoň ty dámské), které byly tak úchvatné, že jsem je opakovaně navštívila i přes to, že na rozdíl od jiných záchodků v objektu byly placené. Kabinky byly navíc dřevěné, takže měl člověk intenzivní pocit, že čůrá ve skříni. Placenost se chvála-bohu projevovala též v tom, že na rozdíl od těch neplacených bylo toto zařízení vcelku uklizené a nepáchlo široko daleko. Ty neplacené kabinky se nacházely v chodbě u přednáškových sálů ve druhém patře, takže čekání nadřazených posluchačů bylo provázáno soutěží „jak dlouho dokážeš zadržet dech“. Vzhledem k tomu, že sály byly prakticky nevětratelné, zatímco záchodky osvěžovalo otevřené okno, vytvářel se prima ovoněný průvan.

Vzhledem k teplotě a hladu jsme se s Jirkou, Lívií a jejím přítelem Martinem odebrali do místní res- pokračování na str. 6

OBSAH

Istrocon 2008	1	D. Leavitt: Muž, který věděl příliš ...	20
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Knihy o nacismu a komunismu	21
Hvězdný bulvár	3	Časem s vědou	22
Geoff Ryman: Airnet	7	Evoluční teorie - výkladový slovník	24
CzechTrek 3	8	Věda a víra	25
International Space Camp	9	Z deníku BB	26
První krok	11	Odposlechnuto	26
Jsou tomu právě tři roky	12	DOGMA	27
Kreacionismus pro první třídu	13	Cena Fantázie 2008	28
NEHVĚZDNÝ NEBULVÁR	14	www.jwp-prochazka.cz	28
Civilizační šok	15	FF - speciál	28

Nový ilustrovaný
INTERKOM,
další reportáž
Jany Jůzlové,
superpovídku
a Poradu SFK
v příštím čísle,
FF speciál
a blížící se
Fenixcon

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Možná jste si toho již sami všimli, ale pro jistotu se o tom rozepečí. Interkom má novou ilustrátorku a grafickou redaktorku. Je velmi zvědavá na vaše reakce, tak prosím přemozte apatii a nějak se projevujte :-). Rovněž stojíme o nápady, co v životě fandomu potřebuje ilustraci, napište nám veselé (ale i jiné) příběhy, které si říkájí o vizualizaci. I náměty na karikatury vítány.

Non fiction - knihy o nacismu a komunismu

Zanedbával jsem náš SF úhor a četl hrozný, přesto však fascinující příběh Věry Sosnarové v knize Krvavé jahody, pak jsem se dostal ke knize Nacisté, obzvláště mě zaujalo líčení podobnosti teroru, který vůči obyvatelstvu na okupovaném území prováděli Němci, sovětská partyzáni, a kde měli smůlu, tam ještě i nacionalističtí partyzáni, bojující jak proti Němcům, tak i bolševikům. Více na str. 21. **Zdeněk Rampas**

Čtenářky a autorky nám píší

Ahoj, zaujal mě nápad, o kterém se povídalo na přednášce o Interkomu.

Jak jsme se dostali ke Sci-Fi?

Má někdo opravdu jistotu v tom, co ho ovlivnilo, co ho fascinovalo, o čem snil, než poprvé začal uvažovat o tom, že SF je to pravé?

Já sice nevím, jestli jsem měla nějakou jistotu.

Zatím se nechci rozepisovat o autorech, kteří mě ovlivnili, o filmech a seriálech, které jsem měla ráda. Za svůj první krok považuji věc, která se mi stala v devíti letech. Z pohledu zpět je to asi o ničem, ale kdysi, když mi bylo devět, vnímala jsem věci jinak. A také si je jinak pamatovala. To, co mi dnes může připadat obyčejné, mohlo v dětské mysli vyvolat věci, které ji ke SF posunuly.

Jana D.

Zdravím a posílám příspěvěček, kdyby ho do Interkomu bylo zapotřebí. Tady se nic neděje, protože jsem jedním z účastníků plzeňského Parconu, co měli něco s pohybovým aparátem. Trčím doma a čtu. A léčím se. Věřím, že ostatní stejně postižení jsou na tom líp a smějí běhat. Anička Sochová mi poslala vlastní pohádky, prý abych četla a neběhala. Tak Vám přeju krásný podzim i v Praze, zdravím a těším se na další pěkný kon.

Liba Čermáková

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 9/2008 (247)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6,
161 00 Praha 6, ČR

tel. + fax

v prac. době +420 224 239 645

tel., fax: +420 233 313 093

e-mail: ram@apro.cz

<http://interkom.vecnost.cz>

<http://interkom.scifi.cz>

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristina Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčník

S korekturami pomohla Michaela

Autoři tohoto čísla:

Ivan Alákša, Libuše Čermáková,
Jana Dvořáčková, Martin Gilar,
Filip Gotfrid, František Houdek,
Jana Jůzlová, Jarek Kopeček,
Daniela Kovářová, Marvin, Julie
Nováková, Pet, Richard Podaný,
Zdeněk Rampas, Roy Zimmerman

Sponzoři tohoto čísla

JUDr. Daniela Kovářová

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla

byla dne 9. 10. 2008

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Když komunista řekne, že nesnáší Havla, tak to znamená, že je všechno v pořádku a dějiny kráčí, kudy mají.

Martin Koutný v diskusi o filmu Občan Havel před Podzimní poradou v Březové nad Svitavou

Vysvětlivky: ● Praha (nepodepsané ZR), ■ Brno, ▲ jinde

■ **8. září** jsme byli na filmu *Hellboy 2: Zlatá armáda*. Fantastický a barvitý svět, ve kterém se odehrává dost mělký příběh. Okouzlující místa, ale klopotný spád vyprávění. Mnohé zajímavé motivy jsou jen lehce načrtnuty a zasloužily by si víc prostoru, přesto mírně převládá spokojenost nad zklamáním.

Marvin

● **8. září** RUR, Jiřina Vorlová se vrátila z dovolené plná dojmů a nových nápadů, trochu mě bolela hlava, a tak jsem si zapamatoval jen myšlenku vydat na příštím Parconu Kočas, autoři, kteří se nedostali do Mloka 2008, mají tedy ještě šanci. Nicméně jak Mloka čtu, připadají mi i oceněné věci dost prostřední, takže je otázka, zda za pátým místem mohl zůstat nějaký utajený klenot. Snad Absolutní smrt Jakuba Mařka (trochu mi připomíná již pár let starou povídku Filipa Gotfrida Okultiv) by snesla trochu přísnější měřítka. Vítězná práce Žena v zimní zahradě mě dostala eufemickým popisem (asi prvního) hlavního vzrušení „okamžitě jsem měl břicho plné motýlků“ mám dojem, že se to takto opisuje v bílé řadě Harlequina, ale i tam výhradně u dívek...

S Filipem jsme pro Korejskou bohemistiku vybrali a nakoupili pár ročníků Ikarii do roku 2000.

● **9. září** ke mně našel cestu Richard Podaný, donesl mi roztomilý komiks *Zabil jsem Adolfa Hitlera* a převod zprávy Komise 11. září do komiksové verze. Pracuje na zajímavém překladu komiksu o Severní Koreji, z prostředí laciných gastanimátorů. Pak se objevil ještě Pavel Houser, společně jsme zanáдали na Emancipátora od Aldridge, který je pro nadšené čtenáře Dilvermoonu opravdu zklamáním.

● **10. září** jsem konečně našel čas vyhrabat v SF archivu balík zahraničních fanzinů, abych je ukázal nové čtenářce redakce Kristýně B., třeba časem naší grafické redaktorce. Již v tomto čísle se setkáte s jejími kresbami.

● **11. září** před polednem vyrazím do vestibulu metra Muzeum, kde Městská knihovna, jistě velmi inspirovaná Mílou Lincem, uspořádala výstavu *Vivat mobility*.

První, na koho jsem narazil, byla nepřehlédnutelná Monika z Tritonu, pak samozřejmě Míla Linc s dívkou, z vystavujících ilustrátorů se zúčastnil Jakub D. Kočí a Karel Zeman s manželkou, přišel i Egon Čierný a všudypřítomný Vojta Čepelák. Ten hned navázal kontakt s přítomným ředitelem MK a přivlekl jej

ke mně. Moc jsme si nepokecali, já byl horkem celý zničený a on asi také, to, co jej k věci napadlo rozumného, vpravil do svého proslovu (připomněl v něm například to, že výstava začíná právě 11. září, a teroristy zneužitá letadla byla také dopravními prostředky), mile ostatně překvapil i zástupce/mluvčí Dopravního podniku Praha, zdá se, že se nad výstavou alespoň chvíli zamysleli a problém dopravy promýšlí i jinak než jen jak zajistit, aby i zítra vyjely tramvaje a autobusy. Nicméně jejich náhradu létajícími draky zatím nechystají.

Cestou ke Kruhu jsme se s Michaelou zastavili na Jungmannově náměstí na vzpomínce k uctění obětí 11. září, letos tam nebyl nikdo známý, jen okolo nás přechvátl Egon Čierný.

U Kruhu pak bylo narváno, vyčínil jsem Kovanicovi, že kdyby manifestoval, bylo by u stolu volněji. Při odchodu jsem ještě zastihl Haninu Veselou a probrali jsme chystanou antologii Cynické fantastiky, vydržte, autoři, dočkáte se.

● **15. září** RUR, přší a sešlo se nás jen pár, z nových knih jen Zelená, nějaká podivnost Martina D. Antonína.

● **16. září** v Tritonu, dohaduji, že by Interkom přetiskoval kratší zajímavé povídky z jeho produkce.

● **18. září** jsem u Kruhu jako první, to se mi ještě nestalo, dodatečně se dovidám, že v Krakritu se křtil nový opus Martina Antonína. Už jsem to zahlédl v pondělí v RUR, na první, povrchní pohled půjde zase o věc založenou na šišlání a pitvoření jako Divopivo. K druhému pohledu asi nedojde, autoři by si měli uvědomovat, že ne vše, co napíšou, by měli také někomu ukazovat, a když jim to nedochází, následky padnou na jejich hlavu. První se ze křtu vymanili Egon a Vlád' a Kejval, a tak jsme v klidu a navzájem se slyšíc probrali možnost vydání dalších pokračování Krystalického deště.

● **19. září** stěhuji se do nové kanceláře, na co se teď budu vylouvat. Zastavil se RIP, donesl tašku české SF pro Korejskou bohemistiku, teď už jen čekám, co donese Přemek Houzvička.

■ **19. září** šlo osazenstvo Whisky shopu a spřízněné duše na pečené prase. Tentokrát se pořádání ujal pravidelný návštěvník WS Karel a místem byl Bystrc – Hostinec U šišky (u ragbyového hřiště) a ve hře bylo celé menší prase (vlastně bylo trochu větší). Bylo i docela teplo, takže někteří pobývali s prasetem venku, zbytek zasedl uvnitř u stolu, čepovali tam i dobrého Bernarda. Nakrmení a spokojení účastníci se rozcházelí do noci s bohatou výslužkou.

■ **21. září** navštíven film *Tropická bouře*. Některé vtipy jsou skoro geniální, některé těžce infantilní, také některé sprostárny jsou vtipné a jiné samoúčelné. Celkově nevyrovnané, ale rozhodně stojí za vidění.

Marvin

● **22. září** Kryštof K. Kudláč a Lubo Plata v RUR, probrali jsme novinky, já tedy místo o SF (vyšlo od začátku prázdnin vůbec něco zajímavého?) mluvil hlavně o Krvavých jahodách J. S.

Kupky (pravda, scifisty šedesátých let), ale tato jeho kniha je beletristické zpracování života mladého děvčete odvláčeného v květnu 45 z Brna s matkou a sestrou do sovětského gulagu.

Filip byl přistižen, že použil výraz *komunikovat něco*, společně jsme jej za to s Kryštofem dusili, ale vybrusil z toho nakonec tak, že prý řekl „XY je líný komunikovat, cokoli“.

Pak jsem si to vyžral zase já, špatně jsem asi poslouchal a mylně v minulém IK uvedl dobu, kterou s Bí oslavoval...

● **23. září** se nás v KJV sešlo asi čtrnáct, těžko říci, zda za to mohlo téma: Vlado Ríša referuje o Euroconu v Moskvě, nebo jen náhoda. Něco jsem si o tom napsal, ale už nevím, co znamená Gosudarstvenyj univerzálnyj magazin?, že by ruská Ikariie, univerzální a magazin to je... Pak nám Vlado vyprávěl obsah pohádky o exkabátoru, až dodatečně jsem pochopil, že se v husím hnízdě vylíhl malý bagr.

● **25. září** se mi ozvala Joanna Czaplińska, že musí odjet do Polska, neb už od pondělí učí. To jsou ty stíny docentury (ke které jsem jí poblahopřál). Zašli jsme spolu do osvědčeného Kalicha a dali řeč mezi jiným o současné české literatuře, zeptal jsem se Joanny, co jí připadá zajímavé či přínosné, a kupodivu první ji napadl Miloš Urban. Shodli jsme se na tom, že se nám oběma nejvíc líbí jeho prvotina Poslední tečka za rukopisy. Po ní už všechny další jeho knihy působí trochu uměle a jakoby na efekt. Nicméně to neznamená, že nestojí za přečtení, jen je škoda, že Poslední tečku nevydal až jako třetí či čtvrtou knihu, pak by bylo dobře vidět, jak nám autor roste, a vše by bylo v pořádku. :-)

Joanna dostala za úkol (asi od Agentury Solaris) vybrat k vydání něco od Ondřeje Neffa, bohužel přečetla *Tušení podrazu* dřív, než jsem ji před touto asi nejlajdáčeji napsanou „knihou“ stačil varovat. Naštěstí si spravila chuť na něčem z Arcadijského cyklu, tam jsou naštěstí kousky, které se člověk nemusí stydět doporučit. (Teď jsem zaregistroval, že Albatros chystá dotisk *Tušení*, je zjevné, že bulvarizace zasáhla i čtenáře SF, stačí známé jméno a je úplně jedno, jak špatná kniha je.)

V podvečer jsem zaskočil ke Kruhu na schůzku s JVjr., nedorazil, a tak jsem tam pobyl jen chvilku (po kterou Vlado R. utišil Honzu Kovanice), a pak se vydal k Netopejrovi podívat se, jak hospodaří dva chlapi v chalupě.

● **26. září** začíná Coniáš, ale nemám naň čas, snad nám o něm napíše někdo jiný.

■ **26. září** uspořádal Whisky shop ochutnávku speysideské whisky. Program ochutnávky: 1) Cardhu Special Cask Reserve, 40% 2) Glen Moray 16yo, 40% 3) Glenrothes Select Reserve, 43% 4) Glenrothes 1994, 43%, vše originální stáčení.

■ **28. září** postoupil náš tým Le Dimanche Maussade v baráži po těžkém boji do 1. ligy poháru v pétanque. Druhý tým – Szomorú Vasárnáp ten den už nehrál, měl totiž naopak sestup do 3. ligy jistý.

Marvin

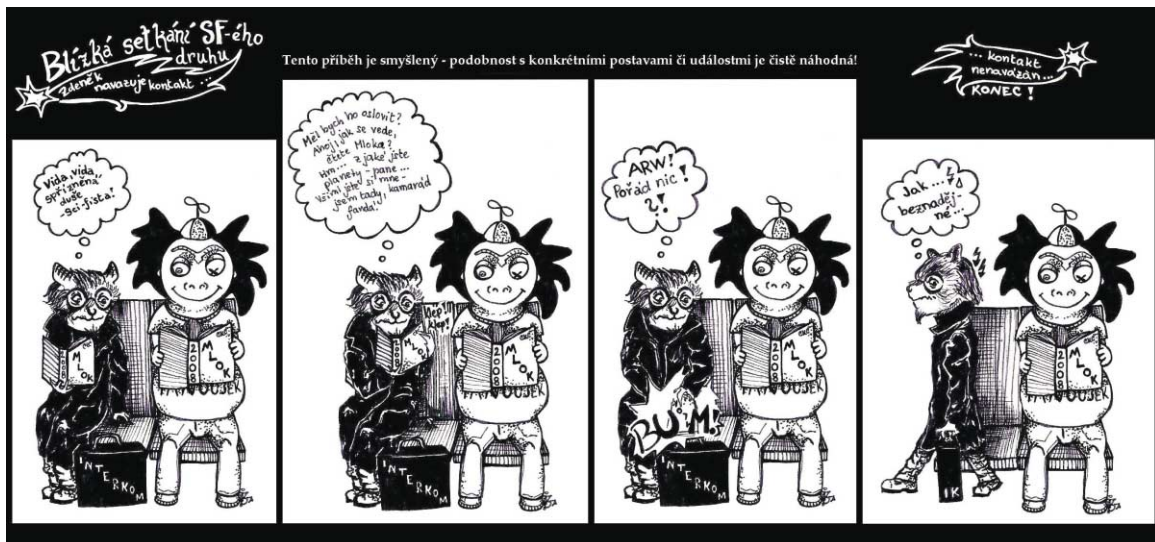
● **28. září** po čase pořádáme večírek. Rámišovi u nás měli od Vilmina odjezdu deponovanou medovinu, a tak jsme spojili původně plánované předání s prvním poprázdňinovým setkáním. Když jsem rozesílal pozvánky, počítal jsem i s Joannou Czaplińskou a Františkem Novotným, ale Joanna se musela vrátit do Polska a Frantu postihlo nějaké nachlazení.

Další můj zámysl, totiž představit naši novou grafickou redaktorku kruhům blízkým redakci a naopak, také nevyšel na sto procent, Kris musela brzy odejít, aby se připravila na zítřejší seminární práci, ale seznámila se alespoň s Julií a Sančou, společně jsme před příjezdem ostatních pobývali na zahradě a užívali si jeden z posledních slunečných dní. Michaela donesla svou vzduchovku a děvčata si hrála na Emonsovou :-)

Pak jsme se přesunuli do knihovny, a když dorazili Ivan Kmínek a Honza Vaněk jr., probírali jsme, kde se bere ta přitažlivost upírské tematiky.

● **29. září** se jen na chvilku zastavuji v RUR, stále ještě nemají Ikarii, kterou se VR chlubil v KJV. Ještě mě čeká rodinná oslava a únava z nedělního odpoledního dýchánku.

● **30. září** pobývám dopoledne v Tritonu, vyšla další kniha od Jany Rečkové, na mou edici PS ale nepřišla řeč, náčelník je v Egyptě.

● **2. října** ve čtvrtek sháním u Kruhu Egona s nějakým vzkazem od Jarka Mosteckého a dovídám se, že E. je v nemocnici. Ach jo. Popovídal jsem si tedy alespoň s Jelenou, dověděl jsem se, že pracuje pro Jardu Flegra (autora Zamrzlé evoluce, viz IK 5/2007) a že to ona dohodila místo asistentky Stáně Lálové. Když pak dorazil příliš hlučný Kovanic, vydal jsem se domů pracovat na rejstříku ilustrovaného vydání Silmarillionu.

■ **4. října** jsme z nezjištěných příčin stavěli draky a pak je zkoušeli pouštět v Komárově mezi paneláky. Ale moc nefoukalo, takže ani dokonalá konstrukce Oběšené krysy moc nelétala. Tak jsme si aspoň zahráli nějaké hry a něco pojedli a popili. **Marvin**

● **6. října** se mi dopoledne dovolal Vlado Srpoň, pracuje v Praze a snad se ve čtvrtek ukáže u Kruhu. V podvečer dorazím do RUR před šestou a jsem tam krom stálého inventáře, Filipa a Bí, první. Filip již koketoval s myšlenkou, že zavře, ale během půlhodiny, kdy dorazila Jiřina a Honzové Macháček, Bidlo a Vaněk jr., jsme dosáhli prakticky obvyklého počtu. Filip má konečně novou Ikarii, dodávky dosáhl až po intervenci Vláda Říši :-)

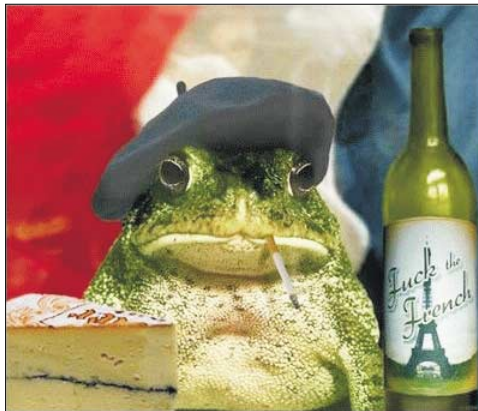
Vyšla i nová Pevnost, zaujal mě článek o zániku Fantasy Planet, zase mi to připomnělo její neblahý počátek, nepsal jsem již o tom?, jak Pagi navrhoval netříštit síly a rozdělit si nějak, o čem bude kdo psát a informovat, leč Nakor a Nero odmítli s tím, že oni budou portál. Vyhledal jsem si rozlučkový článek končícího šéfredaktora FP a dověděl se o házení klacků pod nohy a nevyžádaných radách, navzdory kterým vytvořili nejdůležitější fantasy web dekády. Možná kdyby se všichni alespoň trochu schopní fanoušci, Jireše nevyjímaje, svorně spojili za společným cílem, tak by dohromady vytvořili univerzální web, který by inteligentního člověka dokázal zaujmout na déle než pět minut denně, ne však ušák, kterému asi nikdy nepřestane čouhat sláma z bot (soudě dle toho, že dodnes nedokázal pochopit, čím že to vlastně všechny ty lidi tolik nasírá :-).

■ **7. října** se nekonal tradiční úterní klub – scifisti se vydali na bigbít. Koncert ke 40. výročí kapely Progres vyvolal nostalgické vzpomínky (i když jsme nepatřili k nejstarším návštěvníkům). Naše vystoupení v roli diváků vyjde dodatečně na DVD.

Marvin

Merde

● **8. října** Albatros, pro mě personalizovaný Ondřejem Müllerem, pořádá novinářský briefing se Stephenem Clarkem, autorem Merde trilogie (Merde! Rok v Paříži, Už zase skáču přes Merde a Celkem jde o Merde), na kterou vyrazím s překladatelem prvních dvou knih (na poslední se už chystá) Richardem Podaným. Vyrazíme o trochu dříve, v Louvru už na nás možná čeká Viktor Janiš (s originálem Lost Girls od Alana Moora, aby se mohlo začít redigovat), ale alespoň na chvíli se zastavujeme na Můstku, kde je k vidění (zadarmo) výstava historických fotografií *Na Václaváku* o Václaváku pořádaná Leica Gallery Prag.

Návštěvnost novinářské obce nebyla velká, trochu připravené otázky měla jen (starší a neuvěřitelně hubená) paní z ČTK, a tak to musel zachraňovat hlavně Viktor.

Postupně se mi z vyprávění Stephena Clarka složil trochu jiný obrázek spisovatele a jeho cesty, než jaký se mi usadil v hlavě následkem povrchního čtení knižních záložek jeho knih, místo mladého manažera ztraceného mezi žabožrouty, který pak své deníkové postřehy předělá na knižku, již v nákladu

dvou set kusů rozdá přátelům, načež si ji konečně všimne nějaký nakladatel, tu máme příběh spisovatele, který se musí živit jako manažer, o jehož první dvě knihy nikdo neprojevil zájem, a tak si třetí vydal vlastním nákladem.

Ale..., udělá to tak, že využije všeho, co se naučil ve svém běžném povolání souvisejícím s marketingem. Vytvořil výše zmíněnou legendu, sepsal seznam svých dříve vydaných knih (většinou šlo o marketingové zprávy o spotřebním koši, ale o jeho knihu na téma speciálního „Starbucks lokte“, který vzniká nošením nadměrných hrnků kafe v kavárnách téhož jména, je stále zájem, škoda, že ji nikdy ve skutečnosti nenapsal), vymyslel doporučení a úryvky z neexistujících recenzí, zkrátka vyšel (vydal se), viděl a zvítězil.

A proč dnes to odtajnění, domýšlím se, že se chtěl vyhnout otázkám, jaké je to klátit francouzské středoškolačky a jak to při svém věku a vzhledu, elegantním a distinguovaném, leč nikoli odpovídajícím mužskému ideálu, jak nám jej diktují reklamy na mobily, dělá.

Příčinu rozdílů mezi Francií a Anglií vidí hlavně ve vzdělávacím systému, Francouzi se učí filosofii až do svých osmnácti roků, takže celkem přirozeně dospějí k tomu, že svět je absurdní místo, kde nic není hodno pozornosti. Většina udělá výjimku jen u své vlastní osoby (však by se také správně mělo jejich vybidnutí k hovoru překládat jako „Pojďme si povídat o mně“, že by byl Šumař Frantík?) A další příklad, při ritualizovaném polibku se v obou zemích přiblížíte k tváři dotyčného a vydáte zvuk „MMUAA“, ale jen ve Francii to znamená JÁ.

Když padla otázka na překladatele, jaké bylo překládat knihu (vlastně už dvě knihy) z valné části založené na slovních hříčkách daných podobnostmi a rozdíly mezi angličtinou a francouzštinou do češtiny, Richardovi se zjevně nechťelo do veselých historek z natáčení a odbyl to s tím, že běžnou beletrii už dnes (po stu přeložených knihách) překládá na autopilotu a teprve knihy jako tyto jej nutí se probrat, a že se tím vedle toho také náramně bavil.

Na závěr jeden vtip přímo od Stephena Clarka:

Jeden Francouz měl jako domácího mazlíčka velkého šneka. Když jel na dovolenou do Anglie, vzal ho s sebou. A jak tak s ním seděl v hospodě, barman se zeptá: „Co je tohle za exota?“

A šnek na to: „Proč exot? Takovejch máme ve Francii fůru.“

RIP a Zdeněk Rampas

pokračování ze strany 1 taurace, kde byla teplota a vzduch snesitelnější, a najedli se. Lívia se nám také hned na úvod pochlubila s tím, že postoupila do finále Ceny Fantázie, což je skvělé! V návratu na con nám zabránila jednak teplota (prostě jsem výše než do prvního patra k šatnám nedokázala vystoupat) a současně slečna organizátorka, která nás pozvala zpět do přízemní restaurace na „VIP párty“. Tož, jsem tu s celebritou, budeme se chovat jako celebrity. V restauraci jsme pak setrvali po zbytek pátku. Nikdo z nás nebyl schopen se z místnosti naplněné čerstvým vzduchem přesunout do prostor conu, kde vzduch nebyl, navíc k tomu ani nebyl důvod, protože všichni kamarádi, se kterými jsme si chtěli povídat, se dříve či později také dostavili do restaurace: přišel Ďuro se Zorkou, Robert Pilch se Šátkem (Jirka se domníval, že v rámci obecné kostýmové mánie je to převlek za Pavla Šporcla), JWP a jiní.

Někdy kolem 23. hodiny Lívia s blaženým výrazem prohlásila, že „tento con sa mi páčí“. Odvětila jsem, že to nemůžu posoudit, protože jsem na con ještě nedošla. Ale v té restauraci se mi taky líbilo. Krátce po půlnoci jsme se s Jirkou vydali na romantickou procházku do našeho ubytování. Cestou nás provázel svit úplňkového měsíce a intenzivní vůně čokolády z nedaleké továrny Figaro. Indický pan recepční vyložení překvapil, když nám po přijetí té nehorázné sumy za ubytování oznámil, že od sedmi do půl deváté ráno se podávají raňajky.

Sobota

Noc byla fajn, pouze jsem považovala za vrcholně nespravedlivé, že jsem se ráno probudila s bolestí hlavy, která odpovídala nejméně litru laciného vína, přičemž jediný alkohol, který jsem za předchozí večer vypila, bylo asi deci dobrého bílého. Svět prostě není fér. Sešli jsme dolů na raňajky a ubytovna Zvěrač si to u mě poněkud vyžehlila, protože snídaně byla velmi bohatá a dobrá a prášek na hlavu mi v kombinaci s kávou dobře zabra.

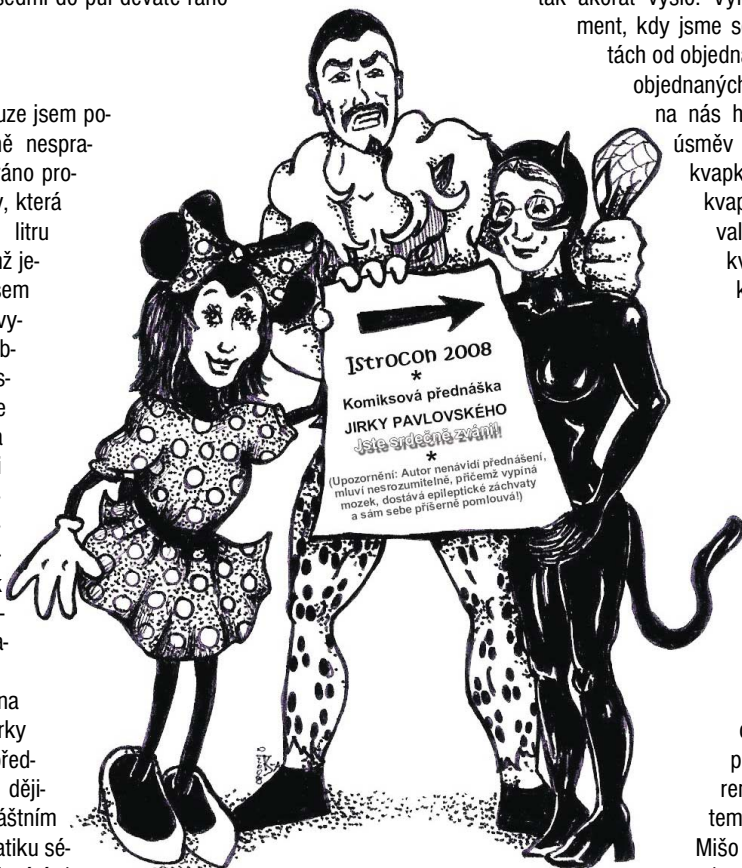
Vrátili jsme se na pokoj, kde jsem od Jirky dostala protekční přednášku o stručných dějích komiksů se zvláštním zřetelem na problematiku série X-Men, a kolem desáté dopoledne jsme ubytovnu opustili.

Sešli jsme se v Istropolisu s Lívií, která byla od rána v práci, kde sondovala potkany. Jirku jsem v Istropolisu zanechala jeho osudu a komiksovým fanouškům a vydala se s Lívií pozdravit s jejími rodiči, abychom se vrátily po poledni na Jirkovu přednášku o sérii X-Men na pozadí stručných dějích komiksů. Ačkoli Jirka vytrvale tvrdí, že nenávidí přednášení, mluví nerosrozumitelně, při mluvení vypíná mozek, nedrží linii, dostává epileptické záchvaty a vůbec sám sebe příšerně pomlouvá, ukázalo se, že to dělá jen proto, abychom ho po výborné přednášce mohly s Lívií poplácávat po ramenou, jak to bylo dobré. Protože co je lepším důkazem dobré přednášky než fakt, že nás bavila, i když o X-Men nevíme vůbec nic, možná tušíme, že byl nějaký film (Lívia), případně, že byly asi tři filmy, z nichž jeden jsem viděla (já), ale o komiks jsme v životě ani nezavadily. A že pochvala není jen blábolním zamilovaně ženy, podporuje i shodné vyjádření od individua známého jako markýz de Sade, u kterého předpokládám, že do Jirky zamilovaný není (i když... tohle raději prověřím).

Měli jsme dvě hodiny času do dalšího programu, který nás s Lívií zajímal, a teplota v Istropolisu opět stoupala, takže jsme se uchýlily znovu do příjemně chladné restaurace se studenou obsluhou a teplými hotovkami, naobědvaly se a popily kávu,

což při akčnosti studené obsluhy na ty dvě hodiny tak akorát vyšlo. Vyloženě mě nadchl moment, kdy jsme se asi po dvaceti minutách od objednávky zkusily dožadovat objednaných káv, načež paní vrchní na nás hodila perfekcionista úsměv a pronesla, že „káva kvapká.“ A tak kvapkající kvapky pomaly odkvapkávaly kvapka po kvapce, kvap kvap, a já byla v pokušení se po té další čtvrt hodině paní otázat „už dokvapkalo“? Ale kávu jsme dostali.

Následoval maraton besed a přednášek, čímž jsem opět porušila svou konovou zásadu se účastnit jen jedné přednášky a jedné besedy s autorem (za niž jsem navíc na většinu conů vydávala pokoc s kamarády v hospodě). První jsme se zašly podívat na besedu s Ďurem Červenákem, Robertem Pilchem a výtvarníkem Mišo Ivanem, při které jsme se dozvěděly, jak Ďuro prorazil do Ruska, do Polska a do Ameri-

Livia, Jirka a Jana (aka Minnie, Lovec a Cat Woman)

ky a jak je těžké, aby mu něco vyšlo ve slovenštině. Následoval vyložený přátelský pokus s JWP o Kenu Woodovi, JFK, souložení s draky a psaní scénářů k seriálu Ulice. Akci jsme pak zakončily přednáškou Františky Vrbenské o smrti, která byla sice skvělá, ale vzhledem k tomu, že teplota v sálku stoupala kamsi mimo teploměr a obsah kyslíku ve vzduchu naopak výrazně klesal k nule, nějak jsem se nedokázala soustředit, tedy kromě toho, že ta Balada dětská od Nerudy mě dojala...

A pak už jsme s kluky a tím bílým autem Bratislavu pomalu opustili (což ve mně vzbudilo chmurnou myšlenku, že když Františka uváděla, že pokud jezdí Smrt někdy na koni, je to kůň bílý, zda tedy jede-li Smrt vozem, je ten vůz taky bílý...) a za bouřlivých diskusí směřovali domů. Kdesi u Jihlavy sice chtěl JWP mého Jirku a Vlada vysadit, ale dojeli jsme všichni.

Co jsme neviděli, ale nešlo si nevšimnout

Monstrózní budova, kde se akce konala, měla své opodstatnění. Kdesi jsem zaslechla, že prý se účastnilo 4 a půl tisíce lidí (info ze soboty poledne, celkem asi osm tisíc). No, pane jo, a pak má být co dýchat! Celý víkend vlastně sdružoval dvě akce dohromady – Istrocon a Comics Salón. V jednom sále se neustále promítaly filmy, a to filmy aktuální, včetně Temného rytíře. V druhém sále se neustále promítaly anime. Přednášky a besedy se konaly v pěti menších sálkách, tematicky rozdělených na fantasy, sci-fi, komiks, Japonsko a LARP. Vedle toho probíhaly soutěže v hrách počítačových, deskových i karetních a ve všech volných prostorách se něco prodávalo: knihy, trička, hry, figurky... Účastníci byli nejružnějšího druhu a zaměření, od civilně oblečených až po nejúchvatnější kostýmy. Mangisti se poklidně míjeli s bojovníky s mečem a tři pánové mého doprovodu spokojeně konstatovali, že obliba mangy a anime u náctiletých děvčat velmi pozitivně ovlivňuje složení účastníků conu, jen trochu litovali, že na jejich přednáškách bylo spíš klasické publikum, a tak ty sukýny, kolínka, ouška a ocásky mohli obdivovat pouze na chodbách.

Nevím, zda z toho něco vyplývá pro nedávnou diskusi vyvolanou malou účastí na plzeňském Parconu. Možná to, že děti i dospělí, mangisti i scifisti, hráči i literáti, kostýmovaní i bez kostýmů můžou pobýt na jednom place pohromadě, pokud je ten prostor dostatečně veliký, a nedojde při tom ke genocidě žádné menšiny ani jiné tragédii. Možná to, že pestrý program je základem pro uspokojení nejširšího publika, takže prostě přijde víc lidí. Na stránkách Istroconu mě také zaujal seznam sponzorů akce. Ale možná tajemství té masivní účasti na Istroconu spočívá prostě v tom, že Slovinci jsou ještě menší národ než Češi a vynikají (v dobrém!) v sebepropagaci a hrdosti na vše, co je slovenské, tak prostě všichni, kdo mají něco společného s jakýmkoli podtématem této dvojakce, považují za svou vlasteneckou povinnost přijet, i kdyby kvůli tomu měli strávit 9 hodin v autobuse z Košic.

Jana Jůzlová

14. 9. 2008 19:36

Geoff Ryman: Airnet

Kdesi v asijských velehorách je malá dědinka, poslední obec na světě, která ještě není připojena k internetu. Ten slavný den se ale blíží. Jako všechno nové a nepoznané má ale budoucnost své věrozvěsty i odpůrce. Negramotná Mae patří do třetí skupiny – je zvědavá, chce poznat, jak internet změní lidi, jejich způsob nahlížení na svět okolo nich, a sama nechce jít pěšky, když je možné se svézt – nebo dokonce řídit auto.

Mae nikdy vlastně neopustila svoji rodnou vesnici, kromě krátkých výletů do blízkého města, kde hledá inspiraci a materiál pro svoji práci švadleny (v příběhu to je opsáno termínem modistka) a vyprávění sousedů, kteří chodili do světa za prací, vlastně nezná nic jiného než kopce, domy a sousedy, kteří v nich bydlí. Je ale přirozeně inteligentní, a navíc – náhodou – získá velmi kvalifikovaného pomocníka, jak jinak, internetového. Naštěstí je systém navržen tak, že počítá i s těmi, kteří neumějí číst a psát, a tak se Mae stane první internetovou podnikatelkou ve vesnici. Nadělá si spoustu nepřátel, samozřejmě, vždyť se pokouší převrátit naruby mocenské vazby po desítky a možná století tvořené, ale také díky internetu získá spoustu přátel a spolupracovníků.

Airnet je zvláštní studií o vzájemném vztahu internetu a před-internetové kultury. Autor si vybral ten největší možný kontrast, téměř negramotnou společnost s tradicemi a kulturou spíše odpovídající devatenáctému než jedenadvacátému století, a proti ní hypermoderní technologii. To, čemu se z nedostatku fantazie říká tradiční kultura, se tu sráží s kulturou moderní. Není vůbec lehké posoudit, které prvky tradiční kultury stojí zato uchovat a rozvíjet s pomocí nových technologií, zvláště když tu je mocná skupina vládnoucích, kteří svoji pozici obhajují právě lpěním na tradiční kultuře. Mae se nesnaží nějak vědecky zjistit, co opustit a co rozvíjet, zato má jasnou představu, že odmítání novinek zaručuje stagnaci a ve svém důsledku nekontrolovatelné pohlcení těmi, kdo nové technologie umějí využívat.

Příběh Mae tak má dvě roviny. V té první hledá cesty a způsoby, jak zůstat integrovaná ve složitě, avšak archaické společnosti vesničanů, v té druhé se pokouší poznat vlastnosti nové technologie a společnosti, která touto technologií žije, a osvojit si je tak, aby to bylo prospěšné pro ni i pro její okolí. Konflikty, které takto vznikají, jsou sice velmi modelové, ale stačí se trochu zamyslet, a ve svém okolí najdete mnohé analogie, méně zřetelné, ale určitě fungující velmi podobně.

Airnet je silným příběhem o střetu kultur, o složitosti jejich vzájemného ovlivňování, o tom, zda je vůbec možné takový konflikt přežít, a za jakou cenu. Geoff Ryman tu nemaluje dystopické vize, snaží se spíše ukázat, že takové střetnutí, jakkoliv nevyhnutelné, neznamená nutně katastrofu. Mnohem víc záleží na tom, zda ti, kdo se do této situace dostanou, se chtějí naučit zacházet s něčím novým a nezvyklým, trochu se novému nástroji přizpůsobit a trochu nový nástroj přizpůsobit sobě.

Hodnocení: 75%. Geoff Ryman: *Airnet (Air)*, překlad: Miroslava Polová, obálka: Renata Brtnická, medailon autora: Martin Šust, Triton, edice Trifid, 2008, 443 stran, 329 Kč (členové klubu Trifid 249 Kč), vázané

Page

CzechTrek 3

Již třetí Czech Trek <http://czechtrek.trekkies.cz/index.php> pořádány kluby *Trekkies TNG*, *CZ Kontinuum* a *Subspace*, se konal v pátek a sobotu 19-20.9.2008 v Kulturním domě Ládví v Praze 8 – Kobylisích.

V duchu Czech Trekovských tradic se v pátek večer a pak i v sobotu ráno (v sobotu večer a v neděli ráno už nic nedávali), promítal film, tentokrát *ST 2 – Khanův hněv*. Návštěvníci minulých CZT si jistě vzpomenu na úplně první kinopremiéru *ST 10 – Nemesis*, nebo na úplně několikátou kinoprojekci *ST 8 – První kontakt*.

Jelikož jsem letos krapet nestíhala, účastnila jsem se až sobotní besedy s hlavní hvězdou celé akce – *Denise Crosby*, alias *Tashy Yar*, případně *Sely* ze *ST-TNG*.

Zapůsobila na mě zhruba stejně jako minulá ST návštěva – *Marina Sirtis*.

Vtipná, milá a příjemná Denise nám během hodinky odpověděla na množství otázek.

Roli Tashy například opustila, protože jako herečka chtěla, aby se její postava nějak výrazněji projevovala, což bohužel Tashe nebylo umožněno. Zato jí byl umožněn jeden z nejzajímavějších odchodů ze světa živých. Paradoxně Tashina smrt některé diváky upozornila na to, že v sériálu taková postava vůbec byla (mě ne, já ji měla ráda i za živu).

Sela byla mišenka člověka a romulana. Podle záměru herečky měla Tashina dcera vzniknout na palubě *Enterprise C* (díl *Enterprise včerejška*), a to z krátkého románu mezi ní a poručíkem *Richardem Castilem*. Producenti ale usoudili, že by na to oba mladí, za jiných okolností určitě déle zamilovaní lidé, neměli čas. Na to herečka zavrtěla hlavou a nevím, jakou dobu přemýšlela nad tím, jak dlouho to asi trvá producentům. Měli pravdu jen v tom, že vzhledem k tomu, že onen díl je časovka, ve které jde nejen o změnu dějin Federace, další možnou, ehm.. jistotu Tashinu smrt a zničení lodi, které ještě před Kathryn velela žena, měli by na to oba mladí, za jiných okolností určitě déle zamilovaní lidé... jen jeden pokus.

Sváděcí scéna Tashy a Data působila sice strašně sexy, ve skutečnosti to byla pro herečku zkouška vážnosti. Záchvat smíchu na krajíčku a *Brent Spiner*, představitel *Data*, také není zrovna vážný tvor. Dalo by se říct, že tohle byla jedna z veselých historek z natáčení, přestože si jsem jista, že asi tak jedna ze sta.

Na to trochu navázal další dotaz. Pokud by někdy v budoucnu byla možnost (a technologie), přibyl by do domácnosti Deni-

se Crosby umělý mužský společník, který by zastával funkci... umělého mužského společníka? No nevím, v téhle otázce jsem mírně skeptická. Ne že bych byla nepřející, ale já bych umělé-

ho mužského společníka nechťela. I když... možná jednou přijde doba, kdy už si o mě nikdo ani kolo neopře, a to pak asi budu uvažovat trochu jinak.

Denise Crosby se dále vyjádřila k *Drtivému dopadu* – filmu, ve kterém hrála matku hlavní dětské hrdinky, a ve kterém taktéž zemřela. Mně vřdycky odevzdaná smrt na silnici s manželem po boku, připadala trochu divná, ale tam šlo podle jejích slov spíš o to, že mít jistotu o bezpečí svých dětí mnohonásobně převyšuje strach o vlastní existenci. Pravděpodobně by tak jednala stejně i ve skutečnosti.

Pud sebezáchovy se u mě projevil krátce předtím, než nadešel čas focení s herečkou, která si právě, po podpisu více než 160 fotek, dala desetiminutovou pauzu, která v mém životě otevřela další možnou, velmi reálnou alternativní budoucnost týkající se mé první zkušenosti z bezdomovectvím. Čili kdybych to riskla a šla se vyfotit, ujel by mi poslední autobus domů. Jelikož jsem byla mírně zbábělá, vyfotit jsem se nešla. A přitom stačilo zajistit si nocleh. No jo, jak říkala moje babička „Komu není shůry dáno, ten je blbej.“

Takže se těším na další Czech Trek a na druhou návštěvu Denise Crosby.

Jana Dvořáčková

Výpisky z četby

Matyash Saktery se po osmé podíval na hodinky, samozřejmě tak, aby to všudypřítomné kamery ani někdo z případných zájemců o informace – poskytnutí telefonního čísla či umístění kanceláře, kde najde požadovanou osobu – nezareagoval.

Musela ji mít připnutý někde na obleku, usoudil Kovář.

...krvácení do mozku způsobené lokálním extrémem krevního tlaku neslučitelného se životem.

Připomínaly rtuť, bezbarvou kapalinu bez jakéhokoliv výrazu.

...na levém břehu řeky Hádés.

...podstoupil množství upgradů, které ho učinily těžší zabít.

The End

T. Bartoš: Renegát (JFK 17)

Jana nestihla focení, tak... je s hrdinkou nakreslena

International Space Camp

„Těmito dveřmi vchází budoucí naděje kosmického výzkumu.“

Takový nápis nás uvítal nad vchodem do přednáškové budovy U. S. Space & Rocket Center v americké Alabamě. Je sice dost nadnesený, ale potěšil nás – a kdoví, možná byl v našem třináctičlenném týmu opravdu někdo, o kom tato slova říkají pravdu.

Česká republika se International Space Campu (zkráceně ISC) účastní již od roku 1995. Jde o mezinárodní akci pro studenty ve věku 15 – 18 let se znalostí angličtiny, zájmem o kosmonautiku a vědy, které s ní souvisejí. Záleží na každé zemi, jak svou delegaci vybírá – například v Kanadě studenti jen přišli do kanceláře, že by rádi jeli, a bylo hotovo. U nás se dvojice, obvykle chlapec a dívka (je to u všech zemí tradicí, ale nikoli pevným pravidlem), vybírá prostřednictvím konkurzu v pražském planetáriu, který se koná každoročně v únoru.

Účastnila jsem se poprvé a ani jsem nečekala, že bych mohla vyhrát, ale stalo se. Společně se mnou byl vybrán opavský student Lukáš Helebrandt, učitelský doprovod nám měl dělat Zdeněk Ryba z Hradce Králové. To, že jsme každý z jiného koutu republiky, nám sice trochu komplikovalo přípravu, ale všechno nakonec dopadlo dobře – do Ameriky jsme dojeli, žádný let neměl zpoždění nebo nebyl zrušen (jak se ukázalo později, naše cesta z Alabamy do New Yorku nám to měla bohatě vynahradit), dokonce nás na letišti v Huntsville pohotově odchytili pracovníci U. S. Space & Rocket Center.

U. S. Space & Rocket Center je určitou „turistickou a výukovou“ součástí komplexu Marshall Space Flight Center, které vzniklo v 50. letech vedle vojenského areálu Redstone Arsenal pro potřeby raketového konstruktéra Wernhera von Brauna a jeho týmu. Několik předeslých let probíhal vývoj amerických raket ve středisku White Sands, ale zásadním problémem pro jeho provoz se stal, jak už z názvu napovídá, písek.

Space Camp se tam koná již od 80. let. ISC vznikl trochu později a na rozdíl od jiných programů má tu výhodu, že delegace mají pobyt zdarma, hradí si „pouze“ dopravu. Na tu je alespoň v Opavě možné získat dotaci, pražský magistrát tak vstřícný nebyl.

Po pátečním příjezdu do U. S. Space & Rocket Center nás čekalo rozdělení do tří týmů – Goddard, Ciolkovskij a Oberth, v němž jsme byli já a Lukáš – a první přednášky, *briefingy*. Protože jsem minulou noc spala asi dvě hodiny a Lukáš na tom byl podobně, už po deváté jsme padali únavou. V кафетерии, kde jsme se po celý týden stravovali, nás překvapila místní rarita – u kávy byl velký nápis „for adults only“. Těžko říci proč, byla to

zkrátka jedna z amerických kuriozit, pro nás Evropany nepochopitelných. Nařízení jsme už tehdy začali suverénně porušovat, jinak bychom se první víkend zřejmě neudrželi na nohou. Na ISC jsem se konečně naučila pít kávu – černou, bez cukru.

V sobotu jsme absolvovali první přípravu na simulované mise, ale hlavním programem byla večerní Parade of The Nations. Po krátkém představení padesáti amerických učitelů ucházejících se o titul Teacher of The Year (téměř z každého státu jeden, oblečení tak, aby odkazovali na místo svého původu – kupříkladu Nebraska měla na hlavě plastickou kukuřici) dostala několik minut každá z 21 zemí účastnicích se ISC. My jsme Českou republiku představili ve slezských krojích stručným proslowem a zatančením polky na melodii Škoda lásky.

V týmu Oberth jsme byli dva z ČR, dva Kanadáné, Nor, Kostaričan, Nizozemka a šest Američanů. Našimi vedoucími byli Američan Jason a v USA žijící Ind Mitesh. Šestilůžkový pokoj jsem sdílela s Kanadankou a Nizozemkou z týmu, Turkyní, Kostaričankou a Čiňankou. Každý z nás tak měl možnost seznámit se s kulturou nejrůznějších koutů světa. Výsledkem je i má e-mailová konverzace s oním Norem, která zásluhou internetových překladačů probíhá anglicko-česko-norsky.

Stěžejní částí ISC byly simulované vesmírné mise. Mohli jsme být přiděleni na tři stanoviště – Space Station, Orbiter (neboli Space Shuttle – raketoplán) a MOCR (Mission Control). Během misí jsme se seznamovali s různými funkcemi v NASA, s průběhem skutečných vesmírných letů i překážkami, které se jim mohou postavit do cesty. Připadalo mi však, že někdy mohly probíhat realističtější (například jsme se dopustili několika fatálních omylů, které by skutečný raketoplán vyřadily z provozu, ale přesto jsme bez problémů přistáli – jednou dokonce s otevřeným nákladovým prostorem!) a mohla se nám nechat volnější ruka (v MOCR se mi moc nelíbilo z důvodu, že jsme v podstatě jen četli své „role“ ze „scénáře mise“ a jen málokdy – a jen některé funkce – jsme měli možnost projevit nějakou vlastní iniciativu, něco řešit, promýšlet).

Space Station i Orbiter jsem si oblíbila jednak kvůli experimentům, které jsme měli na stanici dělat (byly vesměs jednoduché, ale zábavné), a jednak kvůli EVA na Orbiteru – extra-vehicular activity, „vesmírným vycházkám“, při nichž jsme „opravovali poškozený satelit“. Při EVA jsme měli možnost pracovat s přizpůsobenou replikou Canada Arm, pohyblivým ramenem, které používají astronauti na raketoplánech při skutečných opravách a kontrolách ve vesmírném prostoru. Ve

„skafandru“ doplněném velikou neforemnou helmou a vlněnými rukavicemi ale bylo navzdory chlazení ledem vedro, i proto žádná EVA netrvala moc dlouho.

Po čtyřech hodinových misích následovala finální šestihodinová, tzv. EDM. O pozicích jsme navzájem rozhodovali sami. Ke své radosti jsem prošla jako Mission Specialist 1 na Orbiteru – tedy EVA astronaut na Canada Arm. Část mise jsme strávili společně s piloty a obsluhou stanice na Space Station, kde se objevily „komplikace“ – náraz mikrometeoritu, dekomprese, požár, volně visící kabel „pod proudem“. Naše „zdravotní újmy“ probíhaly tak, že se k nám nenápadně přitočil vedoucí, který byl po celou dobu s námi, a podal nám papírek s popisem nemoci či zranění. Jako první z posádky jsem se zranila elektrickým proudem. Když se ostatní snažili mě ošetřit, také se dotkli kabelu a nakonec nebyl snad nikdo, koho by proud dočasně neomráčil. Část z nás dokonce i několikrát zemřela a zase vstala z mrtvých.

Přednášky na ISC byly zaměřeny na astronomii, raketovou fyziku, historii kosmonautiky, letectví a vesmírnou medicínu. Co se týče astronomie, informace byly spíše povrchní a nedozvěděla jsem se nic nového, a naopak u raketové fyziky a letecké techniky jsem některé věci nepochopila, částečně kvůli novým anglickým výrazům.

S Georgem von Tiesenhausenem

Přesto probíhalo dorozumění vcelku dobře. Měla jsem trochu obavy, že budu americkému přízvuku špatně rozumět, ale přestože jsem opravdu porozuměla lépe cizincům, brzy jsem si na něj zvykla. A právě rozhovory a seznamování se s lidmi z celého světa bylo jedním z největších pozitiv ISC. O mnoha zemích jsem se dozvěděla věci, které si člověk v knížkách nebo na internetu nenajde, setkala jsem se s množstvím lidí s podobnými zájmy a našla nové přátele. Kromě toho jsme se mohli setkat i s lidmi, kteří ve vesmírném programu pracují či pracovali – mezi přednášejícími byl i raketový fyzik Georg von Tiesenhausen.

Součástí přednášek byly i praktické úkoly – filtrace špinavé vody, stavba vlastní malé funkční rakety (odpal se bohužel nekonal kvůli počasí), vytváření záchranné konstrukce pro syrové vajíčko pouštěné z výšky na zem či soutěž v tom, čím letadlo z brček a papíru doletí dál.

Jednou z nejzábavnějších částí programu ISC byly trenažéry. Mohli jsme si na nich vyzkoušet několikanásobné přetížení, volný pád i prudké vystřelení vzhůru, rychlé otáčení ve všech třech osách, napodobující pobyt v rotující záchranné kapsli, i chůzi v měsíční gravitaci. Rozlišují se tři základní typy chůze na Měsici – *bunny* neboli skoky snožmo (název podle hopsání kreslených králíků), *sidewalk* (poskakování bokem) a *bay-watch* (je tu jistá podoba se zpomalenými záběry z Pobřežní hlídky).

V oblasti nazvané Area 51 jsme si mohli vyzkoušet jednak našeho týmového ducha a fyziku při plnění společných úkolů, jednak nácvik úniku z havarované helikoptéry. Válcovitá konstrukce se téměř celá potopila pod vodu, zůstala nám ale vzduchová kapsa – jinak by namísto důsledného vyplouvání podle určeného pořadí zřejmě vypukla panika. Po vyplutí jsme čekali v příjemně prohřáté vodě jezera na vytažení v provazové kleci.

Při tomto nácviku jsme se setkali s dalším trochu kuriózním americkým zvykem – koupáním v oblečení. Alabama je poměrně konzervativní jižanský stát, proto jsme všichni měli přes plavky i šortky a část lidí dokonce tričko. A to jsem, prosím, před pobytem pracně sháněla jednoduché plavky...

V přibližně 12 metrů hluboké nádrži s vodou jsme si při SCUBA divingu (opět oblečení, tentokrát nám ale trika vypůjčili) zkusili stav beztláče. Nejtěžší nebylo potopit se a pohybovat se pod vodou, ale zvládnout všechny procedury vyžadované před ponorem. Ztracený náustek jsem dokázala najít rychle, dýchat z „nouzáku“ někoho jiného mi také nečinilo problém, ale jako téměř neproveditelné se ukázalo vyprázdnění zatopené masky pod vodou. Člověk ji musí nejprve naplň sundat, zvrátit hlavu vzhůru a pak několikrát silně dýchnout nosem, aby vzduch vodu vytlačil – a zároveň neunikl z masky na hladinu.

Dýchat ústy a mohutně vydechovat nosem, přičemž jediný nádech nosem znamená vodu v dýchacích cestách, mi připadalo takřka nemožné. Po mnoha zdoluhavých pokusech jsem to ale konečně jednou zvládla a mohla dolů (a byla jsem ráda, že jsem to tam nemusela použít). S instruktorkou jsme si chvíli házely padesátikilovou betonovou koulí, jako by to byl volejbalový míč, propluly jsme podvodním modelem satelitu, na němž se dřív astronauti učili opravy ve stavu beztláče, a zase se pomalu vydaly nahoru. V ústech jsem měla z absolutně suchého vzduchu z kyslíkové bomby hotovou poušť, oči jemně pálily a uši i přes důsledné polykání trochu bolely, ale byl to skvělý zážitek. Třeba si ho jednou zopakují i někde v moři.

Náš pobyt se postupně chýlil ke konci. Zpočátku se dny téměř táhly, zhruba od poloviny týdne ale začaly letět přímo nadsvětelnou rychlostí. Než jsme se nadáli, byla tu závěrečná Graduation – předání diplomů, dvou týmových fotografií a nášivky se jmény nás třinácti – a loučení. Hromadné výměny telefonních čísel a e-mailových adres, poslední velká vlna fotografování... a naziťí odjezd.

Bylo toho opravdu hodně. Simulované mise, trenažéry, skvělí lidé, nové zážitky... Na International Space Camp budu vždycky ráda vzpomínat jako na zábavný, v leccm přínosný a rozhodně nezapomenutelný týden.

Julie Nováková

První krok

Je mi devět let. Jsem ve věku, kdy se stále ještě nemusím skoro o nic starat. Jsem ve věku, kdy za mě většinu věcí udělají rodiče. Uvědomuji si to a mám z toho až škodolibou radost.

Moji rodiče jsou obyčejní lidé, jedni z deseti milionů v této zemi, kteří ke mně přišli měsíc po svém seznámení a za další měsíc se vzali. Mám je moc ráda a život bez nich, přestože jednou přijde, si nedokáži představit. Máma mi říkala, že ještě před tím, než potkala mého tátu, málem si vzala jiného. Už skoro patřila do jeho rodiny. Bože, nikdy bych se bývala nenarodila!!!

Pokaždé, když si tohle uvědomím, zachvátí mě panika a pocit tísně mě obepne tak těsně, až se začnu dusit. Fakt, že při tom nemyslím na to, že by se nenarodili ani moji sourozenci, mě až zase tolik netrápí. Jsem hrozně sobecká.

Jakási náhoda způsobila, že jsem vznikla, a další zapříčinila to, že jsem začala psát tuto povídku. První krok k ní jsem udělala v devíti letech, kdy se stalo něco, co navždy změnilo můj život, můj pohled na svět, na mě.

Byla to obyčejná noc.

Moji sourozenci – tehdy čtyřletá sestra Lucka a bratr Jan, kterému v té době byl rok a pár týdnů, už spali. Nebylo pozdě, hodiny ukazovaly pár minut po deváté, ale malé děti toho moc nevydrží. I mně se chtělo spát, nebyla jsem ještě velká holka, neměla bych ponocovat.

Když odbočím, byla jsem ráda, že mám mladší sourozence, kteří pokaždé usnou dřív než já. Jakmile začali pravidelně oddechovat, stala jsem se paní noci a mohla si v pokoji dělat, co jsem chtěla, aniž bych se musela bát toho, že se vzbudí. Každou noc jsem tuto dobu toužebně očekávala a jakmile jsem zkontrolovala, že jediné, na co se jejich malé hlavičky soustředí, jsou podivné dětské sny, sedla jsem si k oknu a pozorovala noční oblohu. Vydřela jsem to mnohdy až do pozdních nočních hodin a během mého zvláštního dobrodružství, které jím v době mého dětství opravdu bylo, jsem chodila kontrolovat sourozence.

Byla jsem jako duch vznášející se nad jejich postýlkami, jako přízrak, který dává pozor na to, jestli spí, jestli třeba... někdy jsem měla strach, že ve spánku přestanou dýchat, že nebudou... že zůstanu sama.

Bylo krátce před desátou večerní. Ležela jsem v posteli a snažila se usnout. Nešlo to. Přes dveře v nohách mé postele ke mně z obývacího doléhaly zvuky. Rodiče se dívali na televizi, nevím, co dávali, a vlastně mě to nerušilo. Nechápal jsem, proč se nemůžu zabrat.

Obrátila jsem se čelem ke zdi a zabořila hlavu do polštáře. Obestřela mě tma; v té se usíná krásně, ale té noci sny ne a ne

přijít. Ležela jsem tak do doby, než mi začalo být horko. Muse-la jsem se odkopat, věděla jsem, že nás máma přijde zkontrolovat, že mě přikryje, když bude třeba. Obrátila jsem se – tentokrát čelem k oknu. Znovu jsem zavřela oči.

Z dálky ke mně doléhaly zvuky projíždějících aut a vlaku, každou chvíli odbíjeli na kostele. Bydleli jsme v šestém patře panelového domu, takže i z postele jsem měla krásný výhled ven, protože okno v pokojíku byly spíše balkónové dveře, za kterými ale balkon nebyl, jen zábradlí, přes které nám máma v létě přehazovala peřiny, aby načichly sluncem.

Ležela jsem tak pár dalších minut, než konečně začínaly přicházet sny. A pak... mě cosi vyrušilo. Za zavřenými víčky mi vyšlo slunce, světlo zabilo moje snění a způsobilo, že jsem se docela probudila. Otevřela jsem oči a upřela zrak k oknu. Byla noc, viděla jsem hvězdy, ale... také ještě něco jiného. Cosi viselo nad městem a pokoušelo se to nahlédnout do oken lidí, kteří už dávno spali.

Já ale nespala.

Vylezla jsem z postele a po koberci ozarováném neznámým žlutooranžovým světlem jsem přešla k oknu. Obě ruce jsem zabořila do záclony, byla jemná a voněla máminým pracím práškem. Zadívala jsem se vzhůru. Žlutooranžový ovál (jinak to popsat nedokážu) se na mě díval a mluvil ke mně zvláštním jazykem. Jako by tam byl jen kvůli mně.

Říkal: „Tak, odedneška už budeš jiná.“

A já na to: „Já vím.“

Visel tiše a bez pohybu. Potom už jsme nemluvili, protože... zmizel.

Možná... možná jsem jen zamrkala a na malou chvíli přestala dávat pozor. To způsobilo, že se ta věc vytratila bez jediné známky po své přítomnosti. Vyčítám si, že jsem nenechala oči otevřené, ale tak moc... tolik mě bolely, až jsem to nemohla vydržet. Musela jsem.

Zmizelo to, jako když zhasnete světlo. Na nebi zářily hvězdy, v dálce projelo auto. Za chvíli budou odbíjet kostelní zvony, pomyslela jsem si.

Tohle... tohle jím musím říct. Jako ve zpomaleném filmu jsem se odvrátila od okna, pustila se záclony, kterou jsem křečovitě svírala, a zamířila do obývacího.

„Proč ještě nespíš?“ ozval se navený mámin hlas.

„Viděli jste to?“ řekla jsem tiše. „Za oknem bylo světlo, svítilo to do pokoje. Viděli jste to?“ Poznala jsem, že oni nic neviděli, protože... přece by jen tak neseseděli u televize, když se venku děje tak zajímavá věc.

„Nic tam nebylo,“ řekl táta. „Jdi spát.“ Asi myslel, že mě straší noční můry, ale já se přece vůbec nebála, tak proč to ří-

ká, proč mě takhle odbude a nevyslechne? Proč? Vždyť... já přece nelžu!

„Ale já to viděla,“ zkusila jsem to znovu.

„Už je pozdě. Jdi spát, nebo uvidíš,“ řekne máma a mně je jasné, že mi nikdo z nich nevěří.

To určitě, pomyslela jsem si a odešla zpět do pokoje. Bylo to tam, mumlala jsem si do doby, než jsem obešla pokoj, zkontrolovala sourozence, naposledy se zadívala na hvězdy a vlezla do postele.

Bylo to tam. **JÁ TO VÍM.**

Spala jsem klidně, zdálo se mi o vodě – o modré vodě v bazénu, kam se školou chodíme každé pondělí. Ta voda není opravdu modrá, ve skutečnosti ne. Ve skutečnosti je modrý jen vnitřek toho bazénu, ale v tom snu je taková vždycky. Nevím proč.

Za zavřenými víčky jsem spatřila nový den. Ležela jsem na zádech a byla jsem přikrytá, bylo mi krásně teplo. A... věděla jsem, co se stalo včera večer. Nebyl to sen, bylo to skutečné.

„Nevěřili byste, co se mi včera stalo,“ řekla jsem zvířátkům na plakátě nad mojí postelí. Mlčela, ale dívala se na mě. *Už to mám, budu se svěťovat jim,* řekla jsem si a protáhla se.

Sourozenci ještě spali, ale za chvíli přijde do pokoje máma a všechny nás vzbudí, protože bude muset nakrmit brášku. Já a Lucka už máme přichystanou snídani. Kakao a čerstvé šátečky krásně voní, cítím to i přes dveře pokoje.

Tak, teď už budu navždy jiná.

Tohle byl můj úplně první krok ke sci-fi.

Další následovaly brzy po něm.

A stále... stále ještě po té cestě jdu. Cíl není důležitý, protože pokud nějaký existuje, je ještě hrozně daleko. Prozatím mi stačí, že jdu, hlavu vzpřímenou, pohled upřený do dálky, nohy lehké a krok rozvážný.

Vysvětlení:

Když jsem se o několik let později o svém zážitku bavila s přáteli, jen málo z nich mi věřilo. Později jsem připustila fakt, že to nemusel být až tak mystický zážitek, za jaký jsem ho považovala. Vzhledem k tomu, že se to stalo 30. prosince roku 1988, mohla to být světlice, se kterou prostě jen někdo nevydržel čekat až do oslavy příchodu nového roku.

Kdo ví?

Třeba to tak opravdu bylo.

A třeba ne.

Jana Dvořáčková
19. 6. 2005

Blahopřejeme

Michaele a Vlastovi Talašovým k právě ke sci-fi přivedené dceři Julii, narodila se jim 27. září.

Jsou tomu právě tři roky,

co jsem v jedné webové diskusi utrousil úryvky z chystané recenze a dovolil si smísit své politické názory s hodnocením populárního ruského autora fantasy. No schytal jsem jich tehdy nepočítaně, dověděl jsem se mimo jiné, že jsem Klausův rychlokvašený pravicový svazák, a podobné perly.

Dnes ruské tanky již zase drandí po cizím území a ruské obyvatelstvo tomu z větší části aplauduje nebo je jim to jedno. Co na to asi říkají mí tehdejší kritikové (odhlédneme raději od té drobné a nadbytečné komplikace spočívající v tom, že se náš pan profesor-president mezitím stačil projevit jako velký obhájce ruských zájmů).

Noční hlídka,

(napsal jsem) je pro mě v podstatě jedno velké (nebo tři menší) zklamání. Rusové (ruské publikum a autoři, kteří umí odhadnout, oč má zájem) na své cestě po sinusoidě: 1. jsme nejlepší na světě (do perestrojky), 2. jsme hrozná verbež (po prvních odhaleních), 3. jsme nejhorší na světě, vyvrhelové lidstva (když se otevřeli archivy), právě došli do etapy: ostatní jsou stejní jako my (nebo již ostatní jsou ještě horší), a blíží se zpět k bodu 1. Lukjaněnko jim této krmě dopřává plné talíře. (Někdo by ho mohl hájit s tím, že tam, kde on používá naběračku, dávají jiní přednost lopatě, např. Golovačev.)

Už někde na začátku mě varovala zmínka o Moskvě jako třetím Římu, a skutečně o 400 stran dále se Anton, potom co zjistí, že VŘSR/VOSR a Druhá světová byly zpackané experimenty jeho strany (Dobra), ptá, proč se další experiment má odehrávat opět v Rusku, což si Rusové už nevytrpěli dost? Dostane se mu odpovědi, že Západ je unavený jako turistická výprava důchodců ověšených fotoaparáty a jen Rusko je ještě mladé a schopné obrodit svět.

Anton chce přesto dalšímu experimentu zabránit, složitě si vymudruje něco, co nám před čtyřiceti lety řekli již Strugačtí, totiž že nejlepší, co pro lidi může udělat někdo, kdo je schopen zásahu a masivního ovlivnění, je nechat je na pokoji a nevměšovat se do jejich vývoje.

Recenzenti i čtenáři tolik opěvované Antonovy úvahy o dobru a zlu bychom našli asi i v sovětském špionážním thrilleru z doby krátce po perestrojce. Tehdy už jako kritérium dobra nestačilo najít citát z Lenina, který by ten který čin ospravedlnil, a mladý KGBák mohl mudrovat nad tím, jak se pozná, že patří k těm hodným, když se jeho pracovní náplň nijak neliší od toho, co dělá CIA.

Shazovat ze sebe již v roce 1998 vinu za bolševismus s tím, že za to z velké části mohou nadpřirozené síly, mi připadá stejně vkusné, jako kdyby v roce 1953 vycházely německé romány, které by vysvětlovaly, že Hitlera a NSDAP do Německa dosadily mocnosti pekelné a Němci neměli žádnou možnost proti tomu něco dělat. Lukjaněnko zůstává důsledně ruský, ani slovo o ruské vině, traktuje jen (stejně velké) ruské utrpení.

(Nebojte se, neprozradil jsem vám, o čem kniha je, ve skutečnosti v ní samozřejmě jde o hony na upíry a boj s černo-kněžníky a nic z dříve napsaného netvoří pointy tří výše uvede-ných příběhů.)

ZR, volné pokračování na straně 21

Hudba a text Roy Zimmerman,
© 2006.
Přeložil Richard Podaný
www.youtube.com/watch?v=ulwiPsgRr0s

Kreacionismus pro první třídu

Bůh stvořil svět za sedm dní
Což je tak zhruba jeden týden
Čímž přiblížíme vědu lidem
Halelujá, ať trouby zní.

V roce minus pět tisíc šest
Stvořil svět šestnáctého ledna
Padla si dal v pět třicet jedna
I viděl, že to dobré jest.

Pak vznikl Adam a potom Eva
Zahrada rajska jménem Eden
Jabloně plod, jenom být sněden
Důkaz nemáme, ale to neva.

Kreacionismus pro první třídu
Vstaňte hned jak do třídy přijdu
Jedině vzdělání nevědomost zahání,
tak zatoč jak s onucí
s evolucí

Ábel a Kain zplodili lid
Četný jak mravenečci pilní
Takže museli být krvesmilní
Promiňte, jdu se pomodlit.

Jestli ve třídě lotři jsou
Co ještě věří Darwinovi
Na zadku si moc nepohoví
Zřežu je totiž rákoskou.

Ty, žáku, který drže sis
O původu druhů čet knížku
Koukej přilézt zpátky ke křížku
Tady se učí Genesis.

Kreacionismus pro prvňáky
Když věřím já, vy věřte taky
Domácí úkol na téma jak zacházet se správně má
jak s onucí
s evolucí

Kdo ještě dneska vůbec dá
Na tyhle kecy o přežití?
Když se jen nejschopnější chytí
Jak to, že přežívám i já!

Bůh stvořil fosílii hory
Je už takový recesista
Zkouší tím naši víru v Krista
Jó halelujá, glory glory.

Kreacionismus, to zní jak zvon
Ema má maso a my Armageddon
Pro všechny maličky mám tady jedničky
Jen když zatočí jak s onucí
s evolucí

Vyvážená edukace
To není žádná legrace
A-už-vůbe-ne-ta-kacířská-teorie-o-vzniku-života-
-na-Zemi-prostřednictvím-spontánní-genetické
mutace.

NEHVĚZDNÝ NEBULVÁR – když se zima blíží

Zahrádka je zapadaná listím a krbovky se snaží, protože počasí je jako náš prezident: na globální oteplení má vlastní názor. To je potom dobře si přitopit a snít o jaru, létu a Sahare. A při té pohodičce si i čist.

Rokycanská knihovna má docela dobrý výběr. Čtenář si může lebedit. A nejen čtenář, vyznávající klasický vkus. V regálech se nabízejí díla SF počínaje a nějakým tím hororem konče. Ba i nějaká Jana Rečková mi už přišla pod ruku! Užívám si, protože moje nevzpytatelné koleno mi jinou možnost nedává. Ortopéd je neoblomný a trvá na tom, abych končetinu udržovala v klidu. Když je pan doktor přes kosti, podlehl jsem inspiraci a pustila se do „Svatých kostí“. Autorkou je Kathy Reichs a dílo úplná novinka nebude. Knižka je to pěkně macatá, což se může zdát slibné. Nevarovalo mě, že její tloušťka odpovídá rozměřům Šifry mistra Leonarda, na kterou jsem se něco načekala. Přiznávám, že to čekání vůbec nestálo za to. Když jsem ale knižku nekupovala, nestěžuju si. Literární hody mě tehdy nestály ani groš a nějakou čebtu mozek potřebuje.

A podíváme se! Nepochopitelný úspěch díla, které jsem právě vůbec nepochválila, zavalil podnět ke vzniku děl obdobných. Ne totožných, ne podobných. Je tady příbuznost námětová. Najednou autoři odněkud vykutávají záhady, obklopující éru, v níž vznikala křesťanská církev.

Svaté kosti nejsou ryzí SF, avšak k literatuře faktu mají taky hodně daleko. Je to příběh, založený na pěkně skloubených spekulacích. Někde lze vypožorovat násilné zamotávání situací – možná byl autor placen od stránky a tímhle způsobem si vylepšoval příjem. Proč za to má trpět čtenář, netuším.

V podstatě bych Svaté kosti někam ke SF zařadila. Někdy je těžké rozškátulkovat žánry s přesností hodnou lékárnika. Kniha se navenek tváří jako detektivka, kterou ale rovněž tak úplně není. Za vším stojí záhada, která je uměle vytvořená, špatně zakamuflovaná a autorkou propracovaná poněkud zvláštně. Na jedné straně je čtenář opakovaně poučen, na straně druhé je uváděn do mírného zmatku. Postavy se vynořují přesně v okamžiku, kdy by se někdo další hodil do příběhu. Jsou to týpky nevýrazné. Některé jsou i snadno zaměnitelné.

Jedno je jisté: I kdyby se tohle dílko tvářilo jako vlastní sešerence Leonardovy šifry, nenechte se zmást. Jsou lepší věci ke čtení. Jsou díla, která se hodí, když člověk čeká na vlak. Ta by ale neměla být moc tlustá. Jsou díla, která se dají číst, jestliže je člověk nemusí předtím i koupit. Přesně takové jsou Svaté kosti.

A když se vyčásí, dá se podniknout i výlet. Říkám to svému pořád vzdorujícímu kolenu, to ale nereaguje. Sabotuje veškeré moje snažení. Tak můžu koukat z okna a vyhlížet, jak se má Radeč – oblíbený turistický cíl.

Z Rokycanska je do Brd blízko. Já pořád nevím jak, protože mi soustavně uniká předěl mezi Křivoklátskem a Brdy. Nikde to není namalované, není nerýsovaná čára ani nějaký ten srozumitelný ukazatel. Přitom ale každý ví, kde jsou Brdy a kde už ne. Jedině já zůstávám trvale nepoučena. Tím radši ale shro-

mažďuju báchorky, nějak se dotýkající Brd. Ta o Radoušovi je moc pěkná:

Víska Radouč, dříve Radouš a mezi lidmi dokonce i Rado-ves, se nachází blízko Plešivce. Staví tam lokálka a výletník, používající vlakové spojení, má právě tady nejvýhodnější pozici, předcházející zahájení přímého útoku na vrchol kopce. Vlaková zastávka je obyčejná dřevěná bouda, jaké se už dají vidět jen v českých zapadlých vískách a ve filmech.

Plešivec je dominantou části Brd, je to kopec prý tajemný a prý i v jedenadvacátém století silami zla opředený. Nikdy jsem tam cokoli vysloveně zlého nepotkala, a to ani v dětství, kdy mě tam s sebou brala babička, kdykoli se vydala upytlačit soušku. Tenkrát jí pomáhala teta Novejch, sekýrka a kárka, co vypadala jako miniatura žebříňáku. Jestli s tím vyzářováním nekalé síly nějak nesouvisí plánovaná výstavba radarů? Ona budoucnost ukáže. Co já vím, tak se traduje, že na Plešivci přistávají draci.

Plešivecký les je mimořádný. Člověk si uvědomuje vlastní neopatrnost. Možná je to tím, že Zlo hrozí na neopatrné poutníky. Jedinec se sklonem k mysticismu může podlehnout dojmům, jaké s sebou nese pobyt v hlubokém, jakoby pohádkovém lese. Já osobně vždycky koukám, jestli odněkud nepřipochoduje Červená Karkulka.

Přestože Plešivec přitahuje přívržence tajemna, je sám o sobě nádherný. V civilizaci minimálně dotčené přírodní nádhře se dají najít místa, kde se skoro zastavil čas.

Za dávných, možná ještě zčásti pohanských časů, měl v Radouči žít muž téhož jména, jakýsi Radouš. Chlap to byl odporný, zlostný a nezvládnutelný. Odhaduju ho minimálně na psychopata. Byl i zarostlý, no pravý poklad do stavení. Nenechal se ukočírovat. Jeho koníček byl taky poněkud nevhodný do lepší společnosti: Pravidelně zabíjel svoje manželky. Asi to nedělal dost decentně. Jindřich Osmý takovou věc zvládal, ale na královské úrovni. To se onomu násilnickému Radoušovi nepovedlo.

Lidová slovesnost neprozrazuje, jak ovlivnilo Radoušovo chování vztah mezi pohlavími v Brdech a okolí. Dá se domyslet, že Radouš se vyhledávaným ženichem nestal. Na žebříčku popularity taky nestál moc vysoko a není se co divit, že zvolil rozumné řešení – odchod.

Rodina Radouše doma nezdržovala. Naopak. To lze usoudit z výbavy, jakou Radoušův otec obšťastnil synka, aby se mu líp putovalo: dostal padesát pacholků, třicet dívek a dobytek navíc. To se tatíkovi ulevilo, když potomek vyrazil do světa!

On prý Radouš nebyl myslí zcela jasný. Možná mu nedělala moc dobře přílišná blízkost Floriánovy zahrádky?

Podivínský Radouš pak založil Radyni. Tím jeho stopa v dějinách končí.

Já pořád marně hledám šťastný konec. Jelikož není, domnívám se, že tahle báchorka by mohla mít pravdivý základ. Jen mě těší, že onen Radouš nikde v okolí Plešivce nestráší.

Libuše Čermáková

Civilizační šok: Vyprávění pojaté jako příručka pro potenciální emigranty

Část šestnáctá: Jak si najít zaměstnání v Americe

První zaměstnání za oceánem jsem získal díky doporučení svého školitele, profesora Zdeňka Deyla. Když se přiblížil konec mého doktorandského studia analytické chemie, zachtělo se mi podívat se na zkušenou někam do Evropy nebo Ameriky. Profesor Deyl, který za svého mládí pobýval pár let na MIT (Massachusetts Institute of Technology), měl pro mě touhu pochopení. Věděl, že na Západě je běžné, aby po završení doktorátu studenti vyrazili nabrat zkušenosti na jiné pracoviště než jejich domácí alma mater. V roce 1996, kdy přišel můj čas, už nebylo neobvyklé strávit rok-dva v zahraničí ani pro české postdoktorandy.

Když říkám, že profesor Deyl mou myšlenku podporoval, myslím tím, že neváhal a během týdne poslal dopis na tři zajímavá pracoviště v Americe. Díky osobním kontaktům mu dva z oslovených odpověděli kladně, a já volil mezi perspektivou univerzity v Texasu a malou biotechnologickou firmou v Massachusetts. Vybral jsem si průmyslového postdoka ve firmě Hybridon. Šéfa jejich výzkumu jsem následně potkal na mezinárodní konferenci v Praze a on, přestože o mně věděl žalostně málo, mi dal šanci. To vše díky záruce člověka, kterému důvěřoval. Jestli toužíte po zaměstnání v Americe, tady je první rada. Nepodceňujte sílu doporučení. Bez příměluvy školitele nebo bývalého šéfa jde hledání místa ztuha. Ve vědě i u Meka Donalda.

Tak se stalo, že ještě dřív, než jsem dokončil doktorát, jsem měl v ruce pracovní nabídku z Nové Anglie. Věřili mi, že úspěšně dostuduju, a ani nečekali na úřední papír. Nabídku jsem obzorem podepsal a začal kolotoč vyřizování pracovního víza H1B. Za vydatné pomoci firemních právníků jsme to zvládli v časovém předstihu.

V září 1996 jsem měl nastoupit v Massachusetts. Zbývala jen maličkost, dokončit doktorát. Disertaci jsem měl sepsanou, ale zkušební komise se schází jen jednou za čtvrt až půl roku. Musel jsem uhánět šéfa katedry, aby svolal komisi mimo řádný termín. VŠCHT mi vyšla vstříc. V den obhajoby jsem dostal do rukou rektorem čerstvě podepsaný diplom. Na formální promoci nebyl čas, za čtrnáct dní jsem seděl v letadle.

Bylo mi právě třicet a většinu svého života jsem strávil studiem. Cesta k moudrosti je úžasné dobrodružství, ale po třech dekadách se přece jen začne zajídat. V Massachusetts jsem zjistil, že pouf ještě není u konce. Postdoktorální praxe je v podstatě pokračování studia s tomu úměrným platem. Smířte se s tím, že si rozšíříte obzory, získáte nové zkušenosti, ale nezbohatnete.

Po pár týdnech mi začalo být jasné, že pokud se osvědčím, můžu získat ve firmě trvalé místo, případně získat dobré doporučení k cestě do akademického světa nebo průmyslu. I přes svou chabou angličtinu jsem chápal signály, které mi vysílal nový šéf Aharon. Žertoval, že mi koupí hmořák a kapilární elektroforézu, postaví je vedle sebe a nechá na mně, abych je

propojil do jedné metody. Jindy zase významně nabádal osobáčku, že se o mě musí dobře starat, protože se mnou počítá na delší dobu. Důvěra, kterou mi ukazoval, byla úžasná a zavazující. To je americký styl. Zaměstnanci reagují na pozitivní motivaci lépe než na negativní.

Své zkušenosti můžu shrnout tak, že postdoktorální praxe není žádný med, ale přesto mi přijde jako nejjednodušší způsob, jak se v Americe uchytit. Plat je na úrovni řadového laboranta, na univerzitě od pětadvaceti do pětaticeti tisíc ročně (dolarů, pochopitelně), v průmyslu od pětaticeti do pětapadesáti. Dá se za to žít, ale ne na vysoké noze. Zato se před vámi po roce otevrou mnohé možnosti.

Jestli se chcete podívat za oceán, máte jako postdoktorandi dobrou šanci. Jste levná, ale kvalifikovaná pracovní síla, po které každá laboratoř ráda hrábne. Protože je postdoků trvalý nedostatek, Amerika ochotně přijímá vědecké elvy i z exotických krajů. Stačí slušné doporučení a může si kupovat letenky. Pokud má člověk inženýra, bakaláře, nebo jen střední školu, jsou možnosti rozletu omezené. Často zbývá jen perspektiva posluhy v motelu, jak popíšu později.

Získat práci v Americe je samozřejmě možné i v rozpuku úspěšné akademické (či jiné) kariéry. Jenže přetrhat kořeny a opustit vybudovanou pozici nedává moc smysl. Vyjet na dva tři měsíce vám manželka povolí, ale několikaletý výlet vyžaduje přeorganizovat celý život. Včetně zajištění amerických školek a škol pro děti, které anglicky ani nepipnou. Setrvačnost života bývá často příliš silná.

Postdok je mezidobí, kdy člověk vědecky zraje, učí se jazyk a buduje si kontakty. Moje další rada zní, nepodceňujte důležitost poslední jmenované činnosti. Jak uvidíte z následujících řádků, můžou se vám kontakty zatraceně hodit.

High-tech průmysl má chvíle úspěchů a pádů. Tyto cykly se přenášejí potažmo i na univerzity, často financované průmyslem. Hybridon byla skvělá štace, ale klinické zkoušky prvního léčiva ztroskotaly. Investorům došla trpělivost a firmě prachy. Po roce nastala finanční krize a nelibostné zeštíhlování začalo. První dvě vlny propouštění jsem ještě přežil. Dokonce jsem přešel do stavu stálého zaměstnance s mírně navýšeným platem, ale byla to labutí píseň.

Z relativní stability české kotliny, kde bývalo ve zvyku strávit v jednom zaměstnání celá desetiletí, případně doživotně, pro mě bylo těžké pochopit dynamiku amerického průmyslu. Zkusím to objasnit na příkladu kolegy, který mi jednou objasnil strategii, jak hodlá zbohatnout. Místo velkých a stabilních podniků preferuje riziko biotechnologických firem. Skončil na dlažbě už potřetí za pět roků, ale nevzdává se. Jednou přišel do práce a v hale čekala zaměstnanice ochranka. Mohli si z kanceláře vzít jen osobní věci a v pěti minutách skončili na ulici. Druhý vyhozov byl ještě rychlejší. Jejich magnetické karty přestaly fungovat a nedostali se ani do budovy. Jejich pracovní poměr skončil na parkovišti, kde jim předali bedny s obsahem zá-

suvek pracovních stolů. Firmy se tímto způsobem brání, aby zhrzení bývalí zaměstnanci nevynesli průmyslová tajemství, případně nezformovali disky na svých počítačích.

Kolegova strategie riskantních podniků má přesto něco do sebe. Začínající biotechnologické společnosti řekněme s dvaceti zaměstnanci přijímají zkušené vědce, a když všechno jde dobře, do roka se z vědce stane vedoucí skupiny. Do dvou let může mít firma dvě stě lidí a z vedoucího skupiny je ředitel oddělení. Třeba z vás bude i viceprezident. Jak šplháte vzhůru, firma vám přiděluje stále větší balík akcií, aby zaměstnanec motivovala. Takový balík akcií může s trochou štěstí zaplatit dům. Nebo také přijdou hubené roky a akcie jsou neobchodovatelné. V nejhorším případě firma zkrachuje a vy jdete o dům dál. Obecně platí, že z deseti malých společností přežijí jen čtyři a vydělávají jen dvě. Jen jedna z nich vydělává tak slušně, že vám akcie pomůžou k relativnímu bohatství. Můj kolega to pořád zkouší a doufá, že jednoho dne se strefí do černého.

Konec odbočky a zpátky do Hybridonu. Když po dalším půl roce propouštěli celé naše oddělení včetně šéfa, firma jako taková v podstatě přestala existovat. Dostávali jsme jako odstupné tolik měsíčních platů, kolik jsme si ve firmě odkroutili rok. Pro mě to znamenalo jeden měsíc, dost málo času na hledání nového místa. Zdánilivě žádný problém, jenže jen samotné vyřízení nového H1B víza trvá dva až tři měsíce. Tak jsem se musel zaškolit do realii pracovního trhu.

Běžné se to neví, ale výše platu i odstupného záleží v USA na dvoustranném vyjednávání (zhlédněte třeba film *Americká krása*). Vyjednávání byl zvláštní pocit, člověk na to musí mít žaludek. Jenže jsem volil mezi perspektivou návratu do Čech a možností zajistit se na delší dobu, než si najdu nové místo v USA. Nakonec jsem získal tři měsíční platy včetně zdravotního pojištění, a to mě zachránilo. Vrhnu jsem se do rozesílání životopisů perspektivním zaměstnavatelům.

Poslední dobrý skutek šéfu Hybridonu byl, že všem bývalým zaměstnancům zaplatili školení. Tam nás specializovaná firma poučila, jak psát životopis, jak se prezentovat při úvodním telefonickém pohovoru a co říkat či neříkat při následném osobním interview. Svá dělnická zaměstnání v Čechách ještě za sociku jsem získal tak, že jsem zašel na osobní oddělení a ono se něco našlo. Doporučení nikdo nechtěl, pohovor s budoucími kolegy považovali za nemístné zdržování. S titulem inženýra jsem v roce 1992 prošel krátkým neformálním pohovorem a potřásl jsem si rukou s budoucím šéfem. Co obnáší americké pracovní interview, jsem netušil, takže jsem byl zralý na civilizační šok.

Školení mi objasnilo několik důležitých maličkostí. Zásada první, zanechte nemístné skromnosti a vyplňte své Curriculum Vitae profesními zásluhami. Pracovali jste někdy s hmotovou spektroskopií? Tak to tam vražte, přestože se jako expert necítíte. Koukali jste kolegovi přes rameno, jak dělá elektroforézu na gelech? A už je to v životopisu taky. Není to vytahování, tak to bývá v kraji zvykem. Na druhou stranu, kde jste se narodili a kolik máte sester, nikoho nezajímá.

Pravidlo číslo dvě – upravujte životopis na míru každé pracovní nabídky. Funguje to následovně: Zajděte na webové

stránky potenciálního zaměstnavatele a poučte se, co firma dělá. Z odborných publikací výzkumníků se dá vyčíst hodně. Včetně toho, kdo je vedoucí skupiny a jaká je jeho emailová adresa a telefon. Často jste dotyčného už někdy potkali na konferenci, vědecký svět je malý. Potom zavoláte a s trochou obratnosti vyzvíte, které oddělení najímá a na jaké pozice. Zaměstnanci mají přístup na intranetové firemní stránky a dají vám informace z první ruky včetně jména toho, kdo je za najímání zodpovědný (příslušný hiring manager).

Je dobré vědět, že váš kontakt vám nepomáhá pro vaše modré oči. Devótnost není na místě, i on má motivaci. Firmy často dávají zaměstnancům za doporučení nové pracovní síly malou prémii. Tisíc doláčů za to, že pošlou vaše CV kolegovi z vedlejšího oddělení, není k zahoezení. S pomocí trojského koňe se tak dostanete na formální pohovor mnohem spolehlivěji než přes osobní oddělení. A nakonec, protože po předchozím průzkumu máte představu, jakého odborníka hledají, přepíšete životopis tak, aby se požadované kvalifikaci co nejvíce blížil. Hlavně na první stránce neprozrazujte, že nemáte občanství ani zelenou kartu. Firmy sice sponzorují víza, ale stojí to čas a peníze. Nesnažte se je odradit předem, když se při pohovoru zalíbíte, máte větší šanci, že pro vás něco udělají.

Dejme tomu, že jste po měsíčním úsilí získali pozvání na tři interview. To už je skoro vyhráno. Nejlepší je začít s místem, o které stojíte nejméně. Počítejte s tím, že první pohovor bude stát za starou belu. Já udělal chybu a na první pohovor zamlířil do firmy Arqule. V roce 1998 to byla superhvězda nové technologie kombinatoriální chemické syntézy. O místo jsem stál hodně, ale dopadl jsem žalostně.

Formální interview spočívá v tom, že se dostavíte v nejlepší obleku s kravatou a tváří zářící optimismem. Nejdřív vás proklepne budoucí šéf, který má hlavní slovo v rozhodování, jestli místo dostanete nebo ne. Jasně, musíte se líbit také jeho nadřazenému a tvářit se přičetně na osobním oddělení, ale jeho úsudek je pro váš osud nejdůležitější. Po úvodním nezávazném ořukávání většinou následuje hodinová přednáška s diskusí. Tam předvedete nějaký váš vědecký projekt. Na přednášku se dostaví vaši budoucí kolegové z oddělení, případně i ostatní lidé z firmy, pokud je téma zajímavé. Nebývá zvykem, aby vaši práci otevřeně kritizovali, ale otázky jdou na tělo. Od vás se očekávají fundované a vstřícné odpovědi uvozené replikami typu: "To je dobrá otázka..." nebo "To máte pravdu..." Ani evidentně pitomou otázku není vhodné odpálkovat stylem: "Tak to samozřejmě není..." nebo "Tuhle otázku sis dobře nerozmyslel..."

Následují pohovory s vybranými kolegy, dejme tomu šest až osm půlhodinových setkání. Často vás představí ředitelům oddělení, nebo jestli se ucházíte o vyšší funkci, můžou vás uvést až k viceprezidentům. Chovejte se slušně, ale v žádném případě zakřiknutě. Očekává se, že se taky na něco zeptáte. Z otázek se o vás dozvědí víc než z vašich odpovědí.

V poledne následuje formální oběd v blízké restauraci (jste samozřejmě zváni), kde ořuknou, jestli jste společenský chlapec nebo nekřuba. Já jsem dopadl jako nekřuba, moje angličtina byla ještě slabá a mnoha vtípky jsem je nepočastoval. Od-

poledne vás znovu grilují za zavřenými dveřmi kanceláři a nakonec přijde na řadu zástupce osobního oddělení. Nastává předběžné vyjednávání o platu, délce dovolené, vysvětlí vám firemní výhody, možnosti úpisu akcií coby náborového příspěvku, a pojištění. Dlouhý den skončíte vyždímání jako houba opět v kanceláři vašeho potenciálního nadřízeného.

Vydrželi jste se celý den tvářit nadšeně, dynamicky a odpovídat stále na stejné otázky? Tak to máte lepší nervy než já. Když mi šéf osobního Anthony líčil s americkou sebechválou, jak firma Aruqule vyvíjí technologii budoucnosti, a s Chruščevovským zápalem (skoro mlátil botou do stolu) deklamoval: "We are flying to the Moon!" (My letíme na Měsíc!), už jsem to nerozdejal. Se zrnkem ironie jsem kontroval: "Do you mean that figuratively or literally?" (Myslíte to v přeneseném slova smyslu, nebo doslovně?) V tu chvíli už nemohl couvnout, alespoň ne bez ztráty tváře. Zapáleně mě přesvědčoval: "Jasně! Myslím to smrtelně vážně!"

Právě v tom okamžiku si udělal mentální poznámku a v mém spisu se octla velká červená vlajka (red flag). Ostatní pohovory dopadly docela kladně, přednášku jsem měl dobrou, ale neprojevil jsem se jako týmový hráč. Ušklíbl jsem se nad ústředním mottem firmy, a to byla neodpuštělná chyba. Na hiring managera jsem taky asi velký dojem neudělal. Dopis s tučnou nabídkou dostal někdo jiný a já musel hledat dál.

Aruqule nějakou dobu letěl k Měsíci, ale nedoletěl. Jeho akcie po roce závrtně spadly. Úžasná technologie paralelní syntézy dokázala připravit statisíce chemických látek za den, ale nepomohla najít nová potenciální léčiva. Firma šla do kopru a myšlenka kombinatoriální syntézy také. Ale to už je jiný příběh.

Díky doporučení bývalých kolegů z Hybridonu (zase ty doporučující dopisy!) jsem získal místo na Northeastern Univerzitě v Bostonu. Právníkům trvalo dva měsíce, než mi vyřídili nové H1B vízum. Mé odstupné z Hybridonu mě pokrylo na den přesně. Následující den jsem začal život univerzitního vědce. (Mimo chodem, někteří kolegové dostali odstupné půl roku i víc. Když si našli nové místo dřív, pobírali nějakou dobu plati dva. Octnout se na dlažbě je nepříjemné, ale občas se to vyplácí.)

Zdálo se, že mám vystaráno. Northeastern universita (NEU) má slušné renomé a Barnettův ústav vedl (a ještě stále vede) světově známý profesor. Místo rozhodně nebylo k zahzení. Práce na NEU mi dovolila si přičichnout k poměrům na americkém akademickém pracovišti. Bylo to trochu jiné kafe než v průmyslu. Občas sladší, občas pěkně trpké.

Kladem NEU byla parta českých vědců, kteří se soustředili kolem vedoucího skupiny Franty, původem z Brna. Po dvou letech v cizině mi přišlo báječné pracovat na vědeckém ústavu, kde se z reproduktorů počítačů linula melodie *Souměrná...* Bary Basikové. Byli jsme tam z Česka čtyři a s občasnou posilou Karla z Brna i pět. Hravě jsme při obědových pauzách přebíli americké, čínské a ruské kolegy. Nejdůležitější světovou řečí se stala čeština.

Méně příjemným poznáním bylo, že akademická půda se v mnohém podobá českým podmínkám. Na rozdíl od amerického průmyslu jsme měli méně přístrojů než uživatelů, méně definované zadání a nad hlavou se jako polobůh vznášel profesor,

jehož náladám a požadavkům bylo třeba neprodleně vyhovět, i když ani on sám nevěděl, co vlastně chce. Jak studenti a postdokové cirkulovali po laboratořích, bylo obtížné udržet přístroje, náhradní díly a chemikálie pod kontrolou. Občas jste horkotěžko rozběhli přístroj, jen aby ho někdo druhý den bez vašeho vědomí rozebral, protože potřeboval pumpu.

Po Hybridonu měla NEU další výraznou nevýhodu. De fakto jsem sestoupil zpátky na pozici postdoka a bylo to znát. Na tomto místě zopakuju to, co už jsem popsal v kapitolách o americkém vzdělávání. Univerzitní profesor prakticky neomezeně rozhoduje o najímání, vyhazování a výplatách svých oveček. Systém mu dává despotické pravomoci a prakticky všichni šéfové toho využívají. Nejhorší jsou na tom Ph.D. studenti, kteří musejí snášet nároky a vrtochy profesora bez reptání čtyři až pět let. Když morálka povolí, může jejich studium ze dne na den skončit a není dovolání. I postdokové jsou v choulostivé pozici. Profesor je platí z grantů a peníze můžou vyschnout prakticky kdykoliv. Zítřka můžete jít a zlatý padák nečekejte.

Moje pracovní schůzky se šéfem se podobaly delfské věštině. Barry měl ve zvyku mluvit krypticky a po vzoru Cimrmanova pana Smrtky se řídil pravidlem: "Když my nesmíme ani naznačovat..." Z dlouhých monologů, které prokládal větami: "Are you with me? Do you know what I am saying..." (Sleduješ mě? Viš, co tím míním?) pouze vyplývalo, že projekt je neobyčejně důležitý a tajný. Občas jsem si dovolil říct, že mi cíl moc jasný není, a tak jsme si do oka nepadli. Barry také upřednostňoval negativní motivaci před pozitivní. Nikdy neopomenul zdůraznit, že za nabídnutou šanci se mu musím odvděčit tvrdou prací, a že budu potřebovat jeho doporučení při hledání dalšího místa.

V té době se mi ozvala firma Waters s pozváním na pohovor. Byla to opožděná odezva z dob, když jsem hledal zaměstnání, ale řekl jsem si, že nezaškodí okouknout, jak vypadají laboratoře světoznámého výrobce analytických přístrojů. Prošel jsem celodenním interview a po týdnu dostal verbální nabídku. Začalo velké přemýšlení. Na NEU jsem pracoval teprve čtvrt roku a na změnu zaměstnání bylo příliš brzo. Na druhou stranu mi nabízeli o padesát procent vyšší plat a zajímavou práci. Nakonec jsem se rozhodl, že nabídku nevezmu, abych nezklamal Barryho. Jenže druhý den jsme měli další pracovní schůzku a na té mi Barry prokázal obrovskou službu. Když mě začal přesvědčovat, že další zaměstnání získám pouze díky jeho doporučení, změnil jsem názor o 180 stupňů. Zavolal jsem do Watersu, řekl si o přírůstek pěti tisíc dolarů ročně, a nabídku přijal.

Nastalo nové vyřizování víza, potřetí za dva roky. Už to začínalo být únavné. Ještě před kolapsem Hybridonu jsem pomýšlel na Zelenou kartu, ale s pádem firmy z podání sešlo. Jeden z důvodů, proč jsem odešel k Watersu, bylo, že jsem měl šanci vyřešit vízové tahanice jednou provždy.

Zelená karta je trvalé pracovní povolení, která člověka trvale zbaví závislosti na časově omezených pracovních vízech. H1B platí po dobu tří let a dá se prodloužit na další tři roky. Právě díky šestileté jistotě jsem si původně nechal zaříditi v Hybridonu "háčko" místo studentského J1 (dva roky). V Americe jsem se chtěl zabydlet na delší dobu a bylo mi jasné, že z hube-

ných platů prvních let si našetříme jen na výlet po amerických národních parcích.

Moje rada zní, neváhejte a přemýšlejte o Zelené kartě dřív, než bude pozdě. Celý proces trvá dost dlouho, byrokrati musejí z něčeho žít. Nadhodil jsem otázku karty už po dvou měsících v novém zaměstnání a Waters byl ochotný žádost sponzorovat. Tím jsem rázem ušetřil několik tisíc dolarů za podání formulářů, a to nepočítám honoráře firemních právníků.

Žádat o kartu lze několika způsoby. Nejjednodušší je, když jste světová kapacita, dejme tomu v kryptoanalýze, a americká národní bezpečnost leží ve vašich rukou. Pak můžete podat žádost zdůvodněnou národním zájmem USA.

Takových ovšem mnoho není. Běžnější je zdůvodnit žádost tím, že na vaše místo neexistuje v Americe dostatečný počet kvalifikovaných uchazečů. Trvá to dlouho, protože firma musí inzerovat vaše místo a štosem příšlých životopisů dokumentovat, že vás nikdo nemůže nahradit. Pokud může, je to průšvih a celý proces se zasekne.

Kupodivu docela schůdnou cestou je žádat v kategorii "význačný vědec" (outstanding researcher). Stačí mít tři (lépe víc) publikací v mezinárodních časopisech, doložit, že jste posuzovali práci kolegů v oboru (recenzní posudky pro časopisy a podobně), být autorem patentu a potvrdit své "kvality" doporučujícími dopisy uznávaných vědců z oboru. Kdo udělal doktorát, publikace mít musí. Každý jsme někdy něco recenzovali, a po pár letech v USA jste už určitě nějaké profesní kapacity v oboru potkali alespoň na konferencích. S dávkou drzosti a výmluvnosti z nich doporučení vymámíte. Váš školitel, spolupracovníci a jiní profesori z Čech také mohou přispět svým dílem.

Strávil jsem půl roku sháněním formulářů a dopisů, ale nakonec imigrační a naturalizační servis (INS) uznal, že jsem význačný vědec. Po dalších šesti měsících mi poslali bleděružovou Zelenou kartu. Po třech letech v USA jsme se konečně zbavili provizoria tříkrát přepisovaného H1B v cestovním pasu a s novými doklady jsme konečně mohli navštívit rodinu v Čechách. S kartou se člověk stává nezávislý a snadněji najde práci, kdyby se firma položila. Nebylo to nutné. U firmy Waters letos završím desátý rok.

Při svém putování po USA jsme samozřejmě potkali Čechy, kteří se pokoušeli uchytit v Americe i jinou cestou než jako postdokové. Tady jsou pro vaši inspiraci příběhy několika z nich. Jména po uvážení měním.

Pavel byl báňský inženýr, který chtěl především poznat americký západ. Přijel na turistické vízum, anglicky uměl jen pár vět a cestou mezi národními parky navštěvoval vcelku náhodně důlní společnosti. Někdy ho vykazali hned na vrátnici, někdy se dostal na osobní oddělení, ale tam nevěděli, co s ním. Neměl překlad svého diplomu, neměl pracovní vízum, neměl žádné zkušenosti ze zaměstnání z USA ani doporučující dopisy. Vlastně nechápal, že by něco takového mít měl. Po třech měsících procestoval většinu parků a vrátil se do Čech. I to je vlastně pozitivní konec příběhu.

Několik našich známých vycestovalo do USA o letních prázdninách během VŠ studia. Měli přes agenturu zařízení J1

studijní/pracovní vízum a věděli, že v letoviscích seženou v sezóně práci skoro vždycky. Kdo neumí anglicky, myje v restauraci nádobí. Kdo umí dost dobře, dostane místo na placi jako číšník, což má výhodu spropitného. Dává se patnáct procent z útraty a to může být slušný peníz navíc. V letoviscích na pobřeží Floridy nebo na Cape Codu v Massachusetts mívají Češi pronajatý dům nebo velký byt, a tam po čtyřech a více lidech na jednu cimru přespávají. Po dvou měsících seberou ušetřené peníze, projedou kus Ameriky a zamíří domů dokončit školu.

Dalším typem cestovatelů jsou dívky mezi dvaceti až pětadvaceti, které hledají "zlatého chlapce". Z nějakého důvodu pocházejí převážně ze Slovenska. Adélu jsme potkali několikrát v Common parku v centru Bostonu. Vyjela do krajin zaslíbených jako turistka a hned začala příležitostně na černo pracovat. Drobný pouliční prodej, stánek s limonádou, hot dogy a podobně. Když jí vypršelo vízum, zachovala klid, domů nespěchala. Bez papírů přežila tři roky, a pak konečně našla svého zlatého chlapce. To je technický termín pro neoznamitelného maníka po třicítce s mírnou (no dobrá, značnou) nadváhou, který má měkké srdce a americké občanství. Zlatý chlapec neváhá a obětuje se pro dívku, která poté, co ohlásí americkým úřadům, že se chce vdávat, je obratem vyhoštěna za nelegální pobyt. Vše končí dobře, jako v případě Adély. Sňatek se odbude na Slovensku, následuje pár měsíců separace, a potom novomanželka konečně dostane zelenou kartu a přijíždí zpět za chotěm do USA. Jak dlouho jim to vydrželo, nevím, ale nedělám si iluze.

Další příběh nám vyprávěl chlapík na Key Westu, nejjižnější výspě USA. Karel byl čerstvě rozvedený a potřeboval vyplatit manželku z bytu. Přestože měl doma dospívající děti a slušně placené zaměstnání, sehnal si přes známé práci na pile na americkém západě. Přiletěl s turistickým vízem, strávil dva dny a noc na letišti, než ho zoufalého konečně nějaký maník vyzvedl a dovezl na pilu uprostřed pustiny. Po týdnu tvrdé práce mu otekly prsty a předloktí natolik, že už ty polena nemohl házet, a řešil, co dál. Přes kontakt typu "jedna paní povídala" zjistil, že na Key Westu je k sehnání práce, a rozhodl se ještě jednou zariskovat. Zadlužený a s dalšími nerváky se dostal na Floridu a skutečně sehnal práci jako posluha v motelu vlastněného manželským párem amerických podnikatelů.

Karel samozřejmě neměl pracovní vízum a amíci předstírali, že to nevědí. Legálně si najímali firmu, která jim pracovníky dodávala. Firmu vedla Polka (hodně častá verze), která nabírala nelegály a za zprostředkování jim strhávala část platu (šel jí přímo na konto, že). Naštěstí posluha také dostává drobné díško, a to bylo přilepšení k hubenému příjmu. Karel pracoval přes den v motelu, v noci myl nádobí v baru pro transvestity a občas na něj zbyla k večeři pečená brambora. Na Key Westu je pořád teplo, takže kromě trička a šortek nepotřeboval oblečení a všechny vydělané prachy posílal dětem do Čech. Po půl roce si prodloužil turistické vízum. Spočítal si, že za celý rok vydělá tři sta tisíc korun, přesně tolik, kolik potřeboval pro ženu.

Karel mi připomínal Loupáčka z Flosových *Lovců orchí*

dejí. Uměl všechno, proto o něj majitelé motelu tak stáli. Opravoval bicykly v půjčovně, čistil bazén, natíral okna, pral, vyžehlil, přitloukal lišty, instaloval sluneční kolektory a ořezával usychající listy z desetimetrových palm kolem motelu. Bohužel, neuměl anglicky, takže byl nahanán. Když se majitelé dozvěděli, že jsme taky z Čech, strašně nás prosili, ať si s Karlem pokáčíme. Některé problémy nedokázal bez angličtiny vyřešit a jim ho bylo líto. Zažíval běžné těžkosti, jako když si koupil za dvacet dolů telefonní kartu na volání do Čech za pět centů za minutu a ona mu po pěti minutách hovoru hlásila, že prachy došly. Nebo potřeboval odeslat honem peníze na nájem bytu, ale nedokázal si to v bance vyjednat.

Za krátkou dobu, co jsme s Karlem strávili, jsme pochopili, o kolik je naše Americká anabáze jednodušší. Naštěstí měl víc rozumu než jiní a nemyslel si, že mu jeho polská vydrůuška zařídí do dvou měsíců (za pár tisícovek) Zelenou kartu. Byli jsme nějakou dobu v kontaktu a víme, že se po roce vrátil legálně a šťastně domů.

Otázka zní, kdy se šťastně vrátíme domů my. Podle mě existuje něco jako emigrantský syndrom. Každý, kdo strávil pár let života v cizině a ví, jaké úsilí to stojí zapadnout, chápe, že myšlenky na návrat doprovází nepřijemný podtón. Není návrat vlastně přiznáním porážky? Když jsem dokázal prorazit v Americe, proč ji vlastně opouštím?

Kromě psychologie stojí návratu v cestě drobné překážky typu: kde budete bydlet, kdo vám dá práci a co s dětmi, které mluví česky chabě nebo vůbec a vaši obsesi stěhovat se z jejich milované země do ciziny v Evropě nechápu. Navíc jsem si posledních dvanáct let neplatil v Česku sociální pojistku. Budu budu na důchod pracovat, dokud neumřu, nebo se musím spokojit s kráceným. Sociální pojistku lze doplatit zpětně, ale to v současných cenách dělá za dekádu statisíce, ne-li víc. Smlouva mezi Českou republikou a Amerikou o vzájemném uznávání důchodů se teprve rýsuje.

Je tu také otázka kariéry. Vypracovali jste se na šéfa týmu nebo manažera? Jste ve svém oboru uznávanou kapacitou (ve vědě nebo jiném oboru, to je fuk)? Gratulujeme! V Čechách však začnete znovu od píky. Občas na českých vědeckých ústavech dají slušnou funkci světové kapacitě, která se vrací na stará kolena na rodnou hroudu, ale do důchodu se jí ještě nechce. Na navrátilce z postdoktorální praxe však nikdo s otevřenou náručí nečeká. Zvlášť, když si odkroutili v zahraničí pět a víc let a ztratili kontakty. Bud' to Viktor Dyk stále rezonuje v národní myslí (Opustíš-li mne, nezahynu, opustíš-li mne, zahyneš), nebo místa opravdu nejsou. Znalost angličtiny, světové kontakty a praxe vám nezaručí, že se úspěšně vklníte do řady domácích čekatelů. Předbíhat nelze, frontu si odkroutíte doma a celou.

I ten, kdo skousne zuby a začne u laboratorního stolu, to nemá mít lehké. Spíš než rychlý postup to vypadá na těžkou dekádu. První roky po návratu jsou hubené. Navrátilce musí nejprve získat granty a teprve po dvou letech bude schopný nějaký projekt začít. Po pěti letech si vybuduje tým a získá alespoň základní přístrojové vybavení. Jenže mezitím mu rozjetý vlak světové vědy už houká jen z dálky.

Přesto se kupodivu Češi z vědeckých štací vracejí. Z NEU jsou tři z pětice dlouholetých vědeckých harcovníků zpátky a snaží se. Jejich postřehy jsou zajímavé, ale o tom ať už vyprávějí sami.

Když jsem před pár lety navštívil profesora Deyla na akademii věd v Krči, nadhodil jsem, že pomyslím na návrat. Rezolutně prohlásil: "Martine, to by byla vědecká sebevražda." Mé argumenty, že se u nás dělá dobrá věda, ho nepřesvědčily. Na rozlopučenou mi slíbil, že kdykoliv dostanu pocit, že bez Velkopopovického kozla a Hradčan nemůžu být, mám mu zavolat. On mi to rozmluví.

Zdeněk Deyl už není mezi námi a slib dodržet nemohl. Tak se stalo, že jsem vyměkl a před časem podal přihlášku na konkurz na známý ústav akademie věd v Praze. Jaké bylo moje překvapení, když mi ředitel obratem sdělil, že mám velkou šanci být přijat. Bez pohovoru, bez návštěvy, bez toho, že bych si s ním alespoň potřásl rukou a on vůbec věděl, koho k sobě zve. Možná jsem to mohl brát jako uznání mých kvalit a známku důvěry, ale překvapilo mě to.

O najímání do své americké skupiny rozhoduju s týmem spolupracovníků. Když najímám přímého podřízeného, dám nejdřív dohromady popis pozice, a pak třídím došlé životopisy. Také uchazeče předběžně potrápím po telefonu a rozhodnu, koho z nich pozvu na formální interview. A nakonec to je moje volba, koho vezmu. Mám také nějaké slovo i v tom, jaký plat a náborovou prémie firma dotyčnému nabídne. Někdy hledání trvá měsíc, jindy půl roku. Zveme tři až deset lidí, dokud nenajdeme člověka, který zapadá do týmu jako odborník i osobnost. To má svůj důvod. Tvrdí se, že lidé opouštějí své zaměstnání z osmdesáti procent proto, že se nemohou snést s šéfem nebo kolegy. Proto mi přišlo neuvěřitelné, že by mě do českého ústavu vzali jen na základě popsaného papíru. Co kdybych byl nesnesitelné individuum, které úplně rozloží pracovní skupinu?

Zhruba za týden mi z Prahy zavolala komise z ústavu, že by si se mnou rádi promluvíli. To znělo nadějně a sympaticky. Bohužel nikdo z komise nebyl z příslušné skupiny a nebyl v ní ani můj potenciální přímý nadřízený. O mé potenciální práci jsem se mnoho nedozvěděl. Hlavní otázkou bylo, nakolik myslím svůj návrat vážně, a proč se vlastně toužím vrátit ze země zaslíbené co Česka.

Už se nepamatuju, co přesně jsem jim řekl, něco ve smyslu, že doma je doma. Zřejmě správná odpověď. Za čas jsem dostal od ředitele ústavu oficiální vyrozumění, že si můžeme plácnout. Hmm... Jak plácnout? Ještě jsme se na ničem nedohodili! Zavolal jsem a naznačil, že hledání místa chápu jako námluvy a rád bych viděl nevěstu a věno. Prostě jsem se pozval na interview.

Dnes už v Česku propukla americká interview naplno. I u nás je spousta zahraničních firem s americkou firemní kulturou. Předpokládal jsem, že mě na akademii asi vidět nechtějí, protože nehodlají vydávat peníze za transatlantické letenky. (Když někoho v Americe zvete na interview, je zvykem mu zaplatit cestovní výlohy.) Navrhl jsem, že budu za dva měsíce služebně v Praze. Co kdybych se přišel ukázat na ústav, něco přednesl, potkal se s kolegy, a promluvíli si o platu? Ředitel souhlasil.

David Leavitt:

Týden před příjezdem do Prahy na mezinárodní konferenci jsem mu dal vybrat z několika termínů, ale potvrzení nepřicházelo. Dostihl jsem ho až v Praze a on mě ujistil, ať přijdu, že všechno zařídí. Druhý den ráno našli nic netušící vedoucí skupin na ústavu na svých dveřích lístečky se sdělením, že se mají na desátou dostavit na přednášku.

Mě čekala v půl desáté schůzka s ředitelem. Když udeřila desátá a on nikde, začal jsem být nervózní. V zasedačce čekala skupina význačných českých vědců, kteří si okusovali nehty. Sekretářka mě zadržovala vlastním tělem, dokud se šéf neobjevil a neuvedl mě do sálu. Tam prohlásil, že jsem vítěz konkurzu a zde přítomný kolega u stolu, který se o místo také ucházel, je až na druhé příčce. Pan kolega slyšel tu novinu poprvé v životě a na náladě mu to nepřidalo. Pak jsem to rozčísnil já, když jsem řekl, že budu hovořit anglicky, protože proteomickou terminologií jsem se učil až v Americe a neznám české ekvivalenty. Reakce byla sice pozitivní, ale někdo si mohl také myslet, že jsem nechutný vejta.

Po prvních větách mé přednášky ředitel usnul spánkem spravedlivých. Později jsem se dozvěděl, v kolik hodin začíná jeho pracovní den, a omluvil ho, ale tehdy jsem to přičítal svému nepřilíživému dynamickému projevu. Na sebevědomí mi to nepřidalo. Probudil se až během diskuse a snažil se ze mě vymámit názor, jestli je ten přístroj v přízemí, který stál před lety miliony, ještě dobrý nebo dobrý do šrotu. Tím mě dostal podruhé. Ústav jsem ještě neviděl, přístroj a laboratoř taky ne, ale z tváří přítomných bylo evidentní, že v případě kladné i záporné odpovědi šlápnou do něčeho nevonného. Chvilí jsme to řešili, a pak se v míru rozešli.

Nedávno jsem prošel několika pracovními pohovory i v Americe a bylo lichotivé, když mi dávali jasně najevo, že o mě stojí. Tenhle pocit jsem na ústavu neměl. V okamžiku, kdy jsem se měl rozhodnout mezi dobrým místem a projekty v Americe a velkou neznámou na akademii, bych pozitivní motivaci ocenil.

Nakonec jsem se spolehl na „gut feeling“, neboli hezky česky „jak to cejtím ve střevěch“. Střeva mi říkala, že to místo asi nebylo to pravé. Čas běží a já pořád přemýšlím, jaké by to bylo vrátit se Čech a kopat za domácí tým. Jak děti rostou a dolar padá, dveře do Česka se pomalu přivírají.

Je pravda, že při každé návštěvě pookřeju, nacpu se dršťkovou polévkou (to v Americe nemáme, kdo by proboha jedl něco, co měl předtím v žaludku někdo jiný) a vydám se na vandr s kamarády. Je to duševní očista, psychotherapeutická seance i výplach ledvin. Chápu však rozdíl mezi krátkou návštěvou a životytím. V Americe se dají psát vědecké traktáty a užít tím rodinu. V Čechách to tak jednoduché není. A odejít z oboru? Občas ke mně ve snu promlouvá Zdeněk. Vznáš se nad ústavem v Krči a říká něco o vědeckém harakiri.

Doma je však doma. Ještě není mému rozhodování konec.

Martin Gilar

Laurence Rees: Nacisté - Dějiny varují, Mladá fronta, 399 Kč
 Jiří S. Kupka: Krvavé jahody, Mladá fronta, 279 Kč
 Jan Vondráček: Po tvém boku pevně stát, Netopejř, 149 Kč

Sněhurka se zakousla do jablka a upadla do věčného spánku. Nic nepomohlo, že byla nejlepším střelcem v domobraně, že zachránila tisíce životů rozkódováním zpráv německé armády a námořnictva a že vždycky mluvila pravdu a dbala na smysl slov. Tě Sněhurce totiž na cestě ke štěstí vadilo, že nosila místo pásku provázek, a vzhledem k zákonu o „nepřístojné nemravnosti“ platnému v Anglii do roku 1967 také to, že byla chlap, Alan Turing. To je ten muž, který věděl příliš mnoho a neváhal dávat praktické odpovědi.

Poslední dobou můžeme vzpomínat lidi, kteří něco významného dokázali, i když byli homosexuálové a spáchali sebevraždu. Není to dlouho, mlčení prolomil Davie v roce 1987, do té doby se Turingovy zásluhy o počítač přisuzovaly jeho učiteli von Neumannovi. David Leavitt udělal z Turingovy orientace jeden z nosných kamenů knihy, byla prý původcem Turingova odlišného pohledu na problémy. Jistým způsobem se tak dá usuzovat z jeho rozborů inteligence strojů, jinde je to závěr nadsazený.

Podivné je, že Leavitt uvádí Turingova otce jen jako účastníka počtetí a naopak nezmiňuje, že rodiče střídavě žili v Indii, kde byl otec úředníkem v Urise. Zvláštní, patrně po vzoru samotného Turinga, který rozhodně nebyl tuctové dítě. Vymýšlel si slova, ale nebyl schopen pochopit kalendář. Jeho přístup k životu a lidem by mu přinášel problémy i nebýt jeho orientace, kterou na dobové poměry vůbec nezastíral – bezdůvodné lhaní nebo zastírání pravého stavu věcí byla jedna z věcí, které netrpěl, a předpokládal, že ostatní také ne. Svým opakovaným cimmanovstvím (objevováním objeveného) ostatně celý život ukazoval, že se nehodlal smířit s tím, že lidé se nechovají podle jeho názoru.

Pomíňme teď, co vše o géniově dětství nám autor zamlčel, a přesuňme se s ním na King's College v Cambridge, kde Turing nastoupil na studia a která měla *liberálně tolerantní, přímo „homosexuální“ pověst*. Vzdor tomuto takřka ideálnímu prostředí se Turing, poznamenaný smrtí své tajné dětské lásky Christophera Morcoma, vyhýbal místní lepší společnosti a navazoval patrně spíše krátkodobé, příležitostné vztahy. Tak a tím končí vše skandální a honosné vytrubování rozdílné orientace vyšumělo, aniž přineslo závěje skandálů a detailních nechutností.

Naštěstí kniha na bulvárních základech nestojí! Leavitt má neuvěřitelnou schopnost převést vypravování o malém Turingovi podpalujícím lupou vosk a vyučujícím algebru v rozbor dobových matematických problémů, jejich historicko-spoolečenského pozadí a detailně rozebrat Turingovo řešení těchto problémů. Jak tato proměna přichází, lze zhlédnout v ukázce z Univerzálního stroje, což je kapitola o vyřešení problému rozhodnutelnosti.

Rozhodnutelnost byla spolu s bezesporností a úplností tím, co v roce 1928 požadoval Hilbert. Druhé dva pilíře aritmetiky podfal v roce 1931 Gödel důkazem vět o neúplnosti. Ke stejnému logickému paradoxu vedoucím důkazem vyvrátil Turing rozhodnutelnost. V knize máte jedinečnou možnost jeho postup konstrukce Turingova či spíše a-stroje a kódování jeho programu sledovat. Sledovat, jak se počítané číslo zaplétá s programem, který určuje postup Turingova stroje, vyžaduje vůli a svěžest, ale ne v míře neúnosné. Navíc je v nástinu a se vzorci uvedena konstrukce Gödelova čísla a vlastně postup je-

Muž, který věděl příliš mnoho

ho vyvrácení úplnosti aritmetiky (ve smyslu Russellových Principia Mathematica).

Turing sám ke svému důkazu napsal: *Ačkoliv zní výtečně, má tu nevýhodu, že může ve čtenářích zanechat pocit, že se někde musela stát chyba.* A opravdu, zacyklení nezacyklitelného univerzálního testovače počitatelnosti DU vložení jeho vlastního popisného čísla DU do něj samotného je intelektuálně bolestivé, i když už víme, že to funguje. Nicméně, doba byla na tento objev evidentně zralá. Sotva Turing odevzdal Maxu Newmanovi rukopis svého článku, obdržel tento již publikovaný článek Alonza Churcha o λ -definovatelnosti.

Ve stejné době se objevilo asi pět různých řešení. Turing začal pracovat u Churcha, ale vztahy musely být napjaté, jak je patrné z rozhovoru s Churchem desetiletí po Turingově smrti. Church Turingovi nikdy neodpustil, že Gödel považoval jeho formulaci řešení za nedostatečnou. Intelektuálním vřením vznikající informatiky se dále mihne Shannon, Riemannova prvočíselná věta a Sněhurka a sedm trpaslíků. Píseň zlé královny si prý Turing ještě dlouho broukal...

Po dvou letech v Princetonu se Turing vrací na Cambridge, kde se stává fackovacím panáčkem Wittgensteina, alespoň dle autora, jinak byl Turing spíše kreativně opoziční. Je zajímavé, že Leavitt nezmiňuje Wittgensteinovu homosexualitu (o té se dokonce nepíše ani na české verzi, proto je odkaz anglický). Turingovým přechodem do Bletchley Parku v letech druhé světové války začíná druhá polovina knihy zasvěcená šifrářům, kódování a konstruování počítačů. Stejně jako v první části formální logiky si čtenář ve druhé užije detailní výklad funkce šifrovacího zařízení Enigma (zmiňme také jejího vynálezce Scherbiuse). Tato část se skrze konstrukci „bomb“ – strojů hledajících kombinace rotorů v Enigmě stáčí k Turingově touze sestavit univerzální počítač.

Znova nezbyvá než obdivovat, jak autor dokáže skloubit

bulvární vypravování s neobyčejně detailními a výtečně vložnými vsuvkami popisujícími vědu, kterou se zabývali zmiňovaní podivíni. V poválečné době nabírá knihy truchlivý ráz. Turing přechází mezi pracovišti, nikde nevydrží do konečné realizace. Jeho koncepce ACE se liší od amerického ENIACu a britská vláda se bojí, že vlastní koncepcí zaostane za USA. Zde je nutné poznamenat další faktický detail, Leavitt neuvádí, že manchesterský počítač se jmenoval Mark 1.

Je patrné, že Turing se jednak snažil žít „normální“ život –

koupil si prý poprvé v životě dům, prý jako ze Sebaldových Vystěhovalců. Ovšem neuspokojivý osobní život spojený s náběhem k paranoidním reakcím jej stále vzdaloval konvenčním lidem, ať již stále trestnou orientací, tak neupraveností. Finální tragédií se ukázalo seznámení s mladým prostitutem. Turing vykradený dům ohlásil policii a vzdor tomu, že oni dva se udobřili, policie Turinga za to, že na sebe upozornil, sebrala. Navíc se jako vydiratelny stal bezpečnostním rizikem pro stát. Estrogenové injekce měnící povahu spolu s policejním dozorem a vrozenými předpoklady vykonaly své. Průkopníka programování, tvůrce počítačů, logika, matematika a filozofa našla jeho bytůtráveného kyanidem, v němž bylo namočené jablko.

Firma Apple tuto souvislost popírá, její jablko prý odkazuje k Newtonovi. Ačkoliv zlí jazykové tvrdí, že Newton by pomyslel na něco úplně jiného, kdyby dostal pod stromem nakousnutým jablkem.

Hodně obsažná kniha, komu nestačil úvod do Gödelovy Neúplnosti, případně hodlá v tématu pokračovat, tomu nelze než doporučit. Na své si však přijdou i jiní zájemci o matematiku a programování. Komu by nestačila ani kniha, ten v ní nalezne tři strany dalších zdrojů, kupříkladu Turingovu „domácí“ stránku.

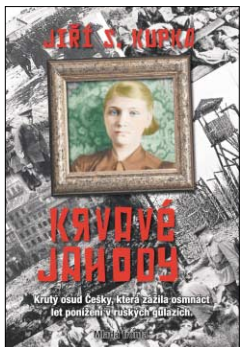
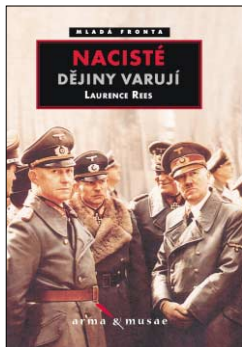
Vydalo Argo a Dokořán v roce 2007. **Jaromír Kopeček**

Knihy o nacismu a komunismu

Nejprve se zmíním o *Krvavých jahodách*, protože jejich autor Jiří S. Kupka před dávnými lety napsal několik věcí, které jsme v době nedostatku rádi ztotožnili s SF, jeho poslední knihou je zbeleztrizovaný životopis Věry Sosnarové, kterou jako čtrnácti-

letou spolu s matkou a sestrou odvěkla NKVD na Sibiř do gůla-gu. Teprve při četbě této knihy jsem si plně uvědomil hloubku ruské viny a odpovědnosti. Vinná, svou vírou v režim a Stalina byla spoluprázná komunistka, byt hrdince pomáhala a slíbila, že se po svém propuštění pokusí pomoci, vinen byl dozorce, který před znásilňováním děvčata bičoval, aby se měl doma v jurtě čím pochlubit, každý samozřejmě jinak; Rusům chybí to, co udělal pro Němce Karl Jaspers, nikdo jim nepomohl přijmout jejich kriminální, politickou, morální a metafyzickou vinu. O německé vině si můžete přečíst v knize *Nacisté*, ale abychom si snad nemysleli, že se to Čechů netýká, připomínám knihu *Po tvém boku pevně stát* o ženách letců vězněných v padesátých letech.

Zdeněk Rampas

Časem s vědou - srpen dobyvatelů Z událostí, které změnily náš svět

Nejstarší doložená zpráva o Africe, která před tisíci let dorazila do Evropy, pojednávala o Nilu. Afrika, to tedy byl Nil. Tento veletok je v mnoha ohledech jedinečný; na celém dolním toku v déli 2 400 km nepřijímá žádný přítok – a přece jeho pravidelné záplavy, podle nichž kdysi Egypťané měřili svůj čas, položily základy zřejmě nejstarší civilizaci na Zemi! Není proto divu, že už od pradávna se lidé snažili objevit „nebeský pramen Egypta“. První vážný pokus podnikl skotský lékař a cestovatel James Bruce. Došel k názoru, že hlavním pramenem je Modrý Nil, jehož prameny objevil roku 1771. Nebyl první ani poslední, kdo se v tomto punktu mýlil.

O 70 let později Evropané objevili soutok Bílého a Modrého Nilu, avšak vlastní pramen stále zůstával „v tajemných temnotách rovníkových dalek“. Krom toho se ukázalo, že než se trmácet od se-

veru proti proudu celého toku, je šikovnější vyrazit zkratkou zboku, od východního pobřeží. Tak to udělali angličtí důstojníci Richard Francis Burton a John Hanning Speke. Vyrazili v červnu 1857 ze Zanzibaru, v únoru 1858 jako první Evropané spatřili jezero Tanganiku. Tam Burton onemocněl. Speke se počátkem července vypravil na sever sám (svitu dvaceti domorodých nosičů, deseti vojáků a tří osobních sluhů nepočítaje) a **na samém počátku srpna 1858** dorazil k jižnímu břehu Viktoriina jezera, které po krátkém průzkumu položil za rovno pramenu Nilu.

Po návratu se v Londýně pohádal s Burtonem, který tvrdil, že Nil vytéká z Tanganiky. Proto se Speke vydal k pramenům znovu, tentokrát s Jamesem Augustem Grantem. Spolu pak 21. července 1862 objevili na západním pobřeží Viktoriina jezera jeho hlavní přítok, řeku Kageru.

„Tekl tu proud široký 600 – 700 yardů, v němž byly rozestřeny ostrůvky a skaliska; na ostrůvcích byly rybářské chýše, na skaliscích se slunili krokodýlové. Voda odtékala mezi krásnými vysokými břehy porostlými travou; v pozadí bylo vidět mnoho sytě zelených stromů a banánových křovin, mezi nimiž se pásala stáda stepních buvolců, zatímco ve vodě chrochtali hroši a před našima nohama vylétaly perličky...“

Během zpáteční cesty pak z Chartúmu posílá domů slavný telegram: „The Nile is settled.“ Tentokrát se nemýlil: Hlavním pramenným tokem Nilu je Kagera.

V srpnu 1953 probíhá „souboj na dálku“, ve které soutěží dva podmořské balony. 1. 8., v den švýcarského národního svátku, je nedaleko Neapole spuštěn batyskaf Trieste zkonstruovaný švýcarským fyzikem Augustem Piccardem.

11. 8. se Trieste poprvé – prázdný – potápí, aby 25. 8. u ostrova Capri při prvním ponoření s lidmi dosáhl hloubky 1000 m. Jeho nejlepší pokus případně na září 1953, kdy dosáhne rekordních 3150 m.

Francouzský batyskaf FNRS 3, na kterém se mimochodem Piccard podílel také, ale přelanařili ho Italové, byl dokončen dříve než Trieste (spuštěn 3. 6. v Toulonu); 5. 8. absolvuje první bezchybný sestup bez lidí (1520 m), 9. 8. s posádkou sestupuje do hloubky 1550 m. Svého rekordu 4050 m pak dosáhne 15. 2. 1954.

První pravidlo na světě s jaderným pohonem – čtyři roky stará, stometrová americká ponorka Nautilus se stočlenou posádkou 3. srpna 1958 po pětidenní cestě pod arktickým ledovým příkrovem dosahuje severního pólu. Vernův Nautilus byl, tuším, dlouhý 75 metrů a obsluhovalo jej asi dvacet mužů. Další překonání sen.

O devět dní později se další americké jaderné ponorce Skate dokonce podaří prorazit ledový krunýř a vynořit se. Po návratu pak obě plavidla budou – co tomu říkáte, Monsieur Verne? – vyzbrojena...

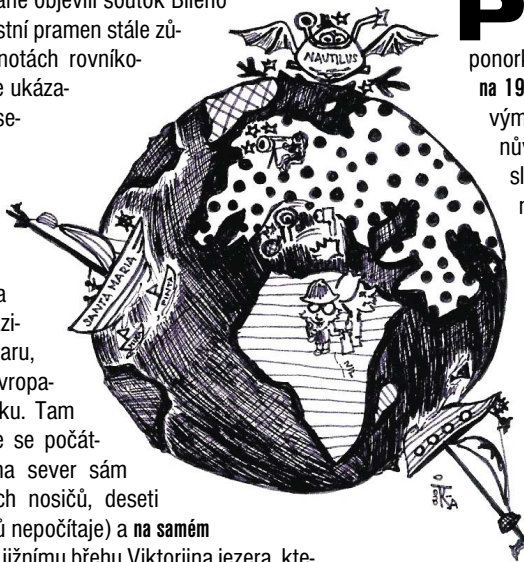
Jan Neruda se od mládí zajímal o hvězdářství, studoval astronomickou literaturu, jako novinář ve svých článcích seznamoval české čtenáře s novými hvězdářskými výzkumy a objevy. V roce 1874 začal o vesmíru i básnit; 5. srpna 1878 dokončuje patrně první sbírku svého druhu v novodobém světě.

*O hvězdy, hymny Vy zářivé,
naslouchám Vám v roznětu svatém,
necht' smrt či vzkříšení hlásáte,
duši mi plňte zlatem!*

*Srdce celičké vystláno
nesmrtelností kvítím –
co potřebuju já věčným být,
když věčnost již teď' procítím!*

Písně kosmické vyšly v říjnu 1878.

Začínající polárník Fridtjof Nansen s pěti statečnými vyrazí 22. srpna 1888 na cestu bílým peklím – na lyžích napříč Grónskem. Skoro 600 km překonají za 40 dní, ledovými bouřemi, přes trhliny v ledovcích, ve výšce až 2700 metrů nad mořem! A dosud nepříliš známá prkynka jménem lyže se díky jim stanou všeobecně rozšířeným dopravním (i zábavním) prostředkem.

První obeplutí jižní Afriky do dnešního Indického oceánu uskutečnil v roce 1488 kartograf a mořeplavec Bartolomeo Diaz. Od dosažení Indie tohoto Portugalce odradila neochota jeho posádek, hrozících vzpourou.

Pět let po Diazově poloúspěchu objevil Kryštof Kolumbus ve španělských službách Ameriku a ohrozil tím portugalskou prioritu v zámořském obchodování. Bylo třeba najít cestu do Indie (za kterou Evropa Kolumbovu novou zemi považovala) odjinud, z opačné strany. Sám Diaz králi Manueleovi I. poradil jako velitele rozhodující výpravy dvořana Vaska da Gama. (Jiný pramen tvrdí, že k cestě, v podstatě více diplomatické než objevitelské, byl určen Vaskův otec. Ten však zemřel...)

Když v červenci 1497 osmadvacetiletý Vasco se čtyřmi loděmi vyrazil, doprovázel ho Diaz až ke Kanárským ostrovům a tam mu přenechal jednoho ze svých lodivodů – účastníku prvního pokrojení mysu Dobré naděje. Po několika zastávkách na „arabském“ východním pobřeží Afriky, dílem terapeutických (zbavit se kurdějí), dílem taktických (nabýt informací, získat lodivoda pro konečnou fázi cesty) přichází **26. srpna 1498** oka-

mžik, „kdy z koše zem hlásají lodníci, zrak jejichž z přídí dalším krajem téká“. Indie – na rozdíl od cíle cesty Kolumbovy opravdová.

Za oboustranného úžasu (první setkání černých naháčů a bílých vousáčů) pluje Vasco da Gama podél pobřeží k přístavu Kalikat. Plavba končí, začíná diplomatická mise. Deset týdnů trvá výměna darů a poklon, než dozraje čas k návštěvě u vládaře. Po vcelku přátelském přijetí je Vasco i s doprovodem zajať a několik dní vězněn. Brzy po propuštění odplouvá. Na přelomu srpna a září 1499 je zpátky v Lisabonu. Výpravu přežilo 55 lidí z původních 160 (zemřel během ní i Vaskův bratr).

Plymouth, **26. srpna 1768**. Začíná Cookova první velká cesta. Má v plánu napřed umožnit na Tahiti pozorování přechodu Venuše před slunečním kotoučem a hned potom – zámořské objevy. Což také jaksepatří činí. Kapitán (tehdy vlastně ještě námořní poručík) Cook s pomocí početného štábu přírodovědců zmapuje, probádá a popíše Nový Zéland a celé východní pobřeží Austrálie.

Zářijová všehochuť – Z událostí, které změnily naše vidění světa

Koncem srpna 1793 byl revolučním výborem města Paříže pověřen vedením pařížského mužského blázince Hôpital Bicêtre doktor Philippe Pinel. V malých, špinavých, nevytopených podzemních kobkách této bývalé věznice našel namačkány lidské trosky přikované řetězy ke zdi či znehybněné speciálními systémy lan, kazajek, bednění. Dva z chovanců tam takto pobývali čtyřicet let!

Pinel nelenil a pozval do své „nemocnice“ na exkurzi odpovědného ministra vězeňství(!).

„Jistě jste se pomátl sám. Tuhle zvířete chcete zbavit řetězů?“ prohlásil politik v šoku nad tím, co viděl.

„Ano, to chci,“ potvrdil Pinel a už **11. září 1793** osvobodil ze sklepů první deset silenců. Do pěti let bylo venku všech devětačtyřicet propustitelných. A pro ty, kteří na propuštění zrali nebyli, vymohl postele, hygienu, slušné jídlo a oblečení.

Během první poloviny roku 1928 londýnský patolog Alexander Fleming studoval stafyloky. Časem se v malé laboratoři nakupila spousta nádobek v různém stadiu hnusnosti. Když je po prázdninách – zhruba v **polovině září 1928** – uklízel, narazil na několik misek s mikroby, kde bujela plíseň. Nebylo to nic neobvyklého, plísně se dostanou všude vzduchem, každý jiný by to vyhodil jako banalitu. Jenže Fleming si všiml, že kolem samotových ostrůvků plísně stafylokoky odumřely!

Ze zvědavosti tedy kousek plísně odtrhl a přesadil do živného roztoku, aby si ji vypěstoval víc. Brzy zjistil, že látka z plísně působí i na jiné druhy mikrobu, než jsou stafylokoky, a to dokonce i ve velmi zředěném stavu...

„Pro zjednodušení a taky abych nemusel pořád opakovat dlouhý výraz `filtrát z plísněového výtažku`, zavádím výraz penicilin.“ Tuto větu obsahuje stať v časopise *British Journal of Experimental Pathology* z června 1929, kde Fleming zveřejňuje článek o bakteriostatických vlastnostech látek produkovaných plísní *Penicillium notatum*.

Když se dalšími pokusy ukázalo, že „šťáva“ není jedovatá, odhodlal se ji Flemingův kolega vypít. Nic se mu nestalo. Léčebně však penicilin nepůsobil. Rušily nečistoty, které také účinnou látku brzy kazily. Tohle Fleming vyřešit nedokázal, úkol vyčistit penicilin byla práce ne pro bakteriologu, ale pro chemiky.

Podařilo se to během druhé světové války.

Na vrchol francouzské hory Puy de Dôme ležící asi kilometr nad okolní krajinou (1465 m n.m.) vystupuje **19. září 1648** mladý muž jménem Flórin Périer. Neplahočí se za výhledem, ale proto, že to po něm žádá jeho učený bratranec. Během cesty na vrchol i zpátky pečlivě odečítá údaje na rtuťovém tlakoměru. A vskutku – ten přesně podle předpokladů Blaise Pascala (on byl tím hybatelem) ukáže, že výšky rtuťového sloupce v uzavřeném rameni s nadmořskou výškou ubývá! Rozdíl mezi tlakem (vahou sloupce vzduchu) pod horou a na jejím vrcholku činil 8,25 cm.

Pascal takto nade vše jasně dokazuje existenci barometrického tlaku i jeho klesání s nadmořskou výškou. Pokud se tedy hypoteticky vystoupí nad atmosféru, hladiny v obou ramenech se vyrovnají a tlak bude nulový... Letitá legenda o *horroru vacui* – strachu přírody z prázdnoty, definitivně padá.

Alexandrijskou knihovnu nazvanou *Múseion* (chrám Múz) založili ve 3. století před Kristem egyptští vládci Ptolemaiovci jako stánek věd a umění a po staletí se v ní pak shromažďovaly rukopisy ze všech oblastí lidské činnosti, až jejich počet dosáhl statisíců. **29. září 643** (některé prameny uvádějí 642) však město dobývá arabský vojevůdce Amr Ibn al-Ás a táže se svého „politického náčelníka“, chalify Omara, co má udělat s knihami. Starověký politruk vece: „Pokud to, co v knihách stojí, souhlasí s naší Božskou knihou (koránem), nejsou tyto knihy potřeba. Pokud nesouhlasí, jsou nežádoucí. Proto je zničit!“

Evoluční teorie - výkladový slovník

Vždy je ošidné a intelektuálně vyčerpávající psát recenzi na slovník, zvláště má-li mít alespoň trochu hlavu a patu a má-li být čitelná pro osoby, které jej nenapsaly nebo autora osobně neznají. V případě výkladového slovníku evoluční teorie navíc hrozí nebezpečí, že se neopatrný recenzent nechá uchlácholit několika hesly, jimž jakž-takž rozumí, a přehlédne přitom, že na jiném místě autor plive na dědky, které lid akademický sobě z vlasti pradávne přinesl, a jinde zase tyčí idoly z pomatených čarodějníků učiněné. Stále pevně doufám, že jsem byl dosti opatrný a předkládanou knihou si nešiji z evoluční ostudy kabát, ačkoliv to tak na první pohled vypadá.

Nahlédneme-li totiž na autorem zřízenou stránku: Nové paradigma v evoluční biologii a paleontologii věnovanou hlavně nedarwinovským přístupům v evoluční teorii a paleontologii, právem nás zamrazí. *Autor se domnívá, že paleontologie je věda, která má výsadní právo diskusi rozhodnout, a to proto, že jedině paleontologie studuje historii života na Zemi a má tudíž*

Svitky s veškerým tehdejší vědění prý vystačily šest měsíců vytápět čtyři tisíce městských lázní.

V roce 2002 byla alexandrijská knihovna obnovena.

Vasco Núñez de Balboa přišel do Ameriky roku 1500 jako prostý voják. Když se mu tam nedařilo dost si nahrabat, zmocnil se o deset let později velení jedné z osad. V ní se od indiánů dozvěděl o nepředstavitelných pokladech na jihu, u „modřejšího“ moře...

Šli džunglí hustou tak, že několik dní neviděli kousek nebe, při překonávání četných bažin se museli svléknout do naha a nést věci nad hlavou. A přitom bojovat s domorodci. 25. září z jednoho vrcholku Balboa konečně spatřuje moře a 29. září 1513, po téměř 120 kilometrech pochodu, dorazil s šedesátkou nejodolnějších druhů na břeh nekonečné vodní plochy. Nazval ji *Mar del Sur* (Jižní moře), dnešní Pacifik.

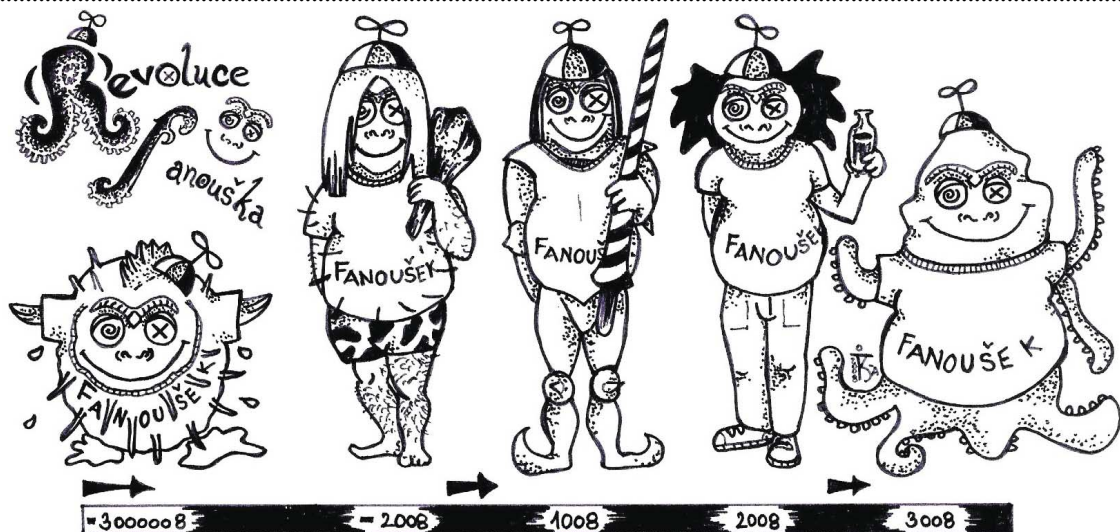
František Houdek

přístup k empirickým (ne pouze teoretickým) poznatkům o ní. Zdá se mi, že to onačejší, co považuje Petr za správnější, souvisí s hypotézou Gaia (píše teorie, já ne) ve znění objevitelky původu organel Lynn Margulisové, která od roku 1965, kdy sepsala disertaci, do doby, než byla její teorie všeobecně přijata, vlivem permanentního pošlapávání vedoucími akademiky zahořkla.

Zcela mimo evoluční teorii lze Petrovi vyčíst, že ukřivděným srovnáváním neo-darwinismu s kreacionismem, který také popírá pluralitu názorů, samozřejmě nahrává monoteistickým fundamentalistům. Kdyby si popovídal o evoluci v Pákistánu, zjistil by, že tak zcela tyto přístupy ekvivalentní nejsou a že hodnotový relativismus rozhodně není na místě. Navíc už je dost dlouho po Sametu, abychom nevěděli, že boj za pluralitu názorů je především výzva k bezpodmínečnému přijetí názorů pluralisty. To by nás nemělo překvapit, věda je opravdu fundamentální a nesnášenlivý zastánce jediného, správného názoru a já osobně se domnívám, že v ní místo pro pluralitu není.

Touto úvahou zdánlivě od věci jsem si chtěl nejen krýt záda pro případ, že začnou padat rány. První verze předkládaného slovníku je částí autorových skript Kritický úvod do teorie přírodního výběru, v současnosti volně dostupných na stránkách Marine & Paleobiological Research Institute, jehož zaměstnancem Václav Petr je. Tamtéž v přehledu publikací zjistíme, že před sebou máme pravého renesančního člověka, který ilustruje, píše o leccem (kdo by řekl, že je tao mezi českými geology tak populární?) a překládá. Právě neobyčejně pečlivý a pozornými přebohatě doplněný překlad Magických hub v náboženství a alchymii mne vede k důvěře v autora.

Na knize samotné toho k souvislému čtení mnoho není. Je to slovník. Jediný delší text je úvod, který ovšem stojí za to a minimálně zasvěcené pobaví. *Ti, co se do lineárního obrazu dějin nehodí – a těch je samozřejmě drtivá většina – se pohřbí v propadlišti. A je to smrt definitivní. Protože „dědkologie“ se přetiskují z jednoho textu do druhého prakticky beze změny.*

Petr zjevně patří do skupiny českých kverulantů proti establishmentu typu Flegra, Storcha a mám pocit, že tuto pózu si udržoval i Zrzavý.

Po předmluvě čeká čtenáře 264 stran výkladu pojmů, většinou z evoluční teorie, tedy názvy škol a obecných konceptů. Česko-anglická část jsou jen hesla s překlady. Po ní následuje 64 stran proklaté malým písmem tištěné literatury. Petr zjevně nashromáždil zásadní sumu evolučních textů. Nadto je uveden jmenný rejstřík, podle něhož lze dohledat evoluční teoretiky mezi věcnými hesly.

Vzhledem k autorovým rebelantským výzvám je složité zodpovědně říci, jaké stanovisko přesně zastává. Na mnohých heslech se zdá, že je vcelku neutrální. Nicméně, při opakovaném probírání podezřelých hesel jsem v hesle Genesis našel po zmínce svatého Augustina peskujícího manichejce (ke kterým dříve sám patřil): *...zobrazuje stvoření jako růst ze semene. Všechny tvary jsou v semeni obsaženy, nikoli však hmotně, nýbrž potenciálně – jako kauzální energie, což je výklad, který lépe odpovídá znění prvních veršů knihy Genesis a ve své podstatě odpovídá i modernějším koncepcím vývojového procesu (ne však neodarwinistickým).* Hermeneutika této věty nás sice nutně nemusí vyvést z vědeckého názoru, ale co jsou ty „modernější koncepce“, pochopitelně zůstává otevřenou otázkou. Heslo k inteligentnímu plánu je velice vstřícné, je uvedeno, že nevychází z Bible doslova, ale hledá slabiny darwinismu a „vznášá námítky“. Tím se dle mého autor staví do pozice, kdy uznává, že víra a vědění založené na svatých knihách je ekvivalentní vědě založené na experimentu, nehledě na to, že floskule „vznášá námítky“ je dobře známá z popíračského slovníku.

Z délky jednotlivých hesel – genetika sedm řádků, křesťanství přes tři stránky – je namnoze patrné, že spíše než k paleontologii jsou hesla psána k diskusnímu kroužku (což by pro knihu mělo být plus, protože profesionální paleontologové by náklad asi nevypadali). Nechci vypadat jako fundamentalista, zvláště filozofická hesla jsou velice přehledně zpracována, ale mám pocit, že autor patří mezi ty, jimž je Wienbergovými slovy dnešní věda málo hřejivá, a usilovně pátrá po plánu evoluce, respektive už jej našel a diví se, že ostatní ještě ne. Heslo holismus jako by tomu napovídalo a připomínalo, že mé původní podezření na autorovu víru v nějakou verzi skupinového výběru nebude daleko od pravdy. Tomu by ovšem odpovídala délka náboženských hesel – zrovna víra je takový hezký příklad skupinového výběru (Petr má ve slovníku termín „skupinová selekce“, ale domnívám se, že takto v neodborném textu je pochopitelné, že se jedná o soupeření na úrovni vyšších jednotek než jsou geny a jedinci).

Vída, nakonec jsem v průběhu psaní této recenze předvedl evoluci v praxi: Od předběžného souhlasu k podezření na nesouhlas. Čímž nechci říci, že kniha za čtení nestojí, ale bál bych se jí jako prvotního textu k vytvoření názoru. Zkušeným, byť i amatérským evolučním teoretikům poskytne cenné podněty k přemýšlení i diskusím.

Vídal, nakonec jsem v průběhu psaní této recenze předvedl evoluci v praxi: Od předběžného souhlasu k podezření na nesouhlas. Čímž nechci říci, že kniha za čtení nestojí, ale bál bych se jí jako prvotního textu k vytvoření názoru. Zkušeným, byť i amatérským evolučním teoretikům poskytne cenné podněty k přemýšlení i diskusím.

Vydal Triton v roce 2007.

Jarek Kopeček

Věda a víra

Každý, kdo se pohybuje Prahou po jistých okruzích, narazil již na Miloslava Krále a jeho pozdní spirituální zážitky. Věda a víra je další kniha, která má čtenáře přesvědčit k přijetí jeho názoru. Od článku „Dva ontické řády jsoucna (Popper a Jung)“ se událo dost málo, vlastně jen přibyl důraz na posílení moci konvenčního křesťanství nad nevyvolenými a vzpurnými.

Kniha se neuvěřitelně špatně čte, jednak je složitá a také je plná pušek k nevystřelení. Klasickým filozofickým slovníkem plným ontologií a jsoucen je připomínána věda kavárenských kroužků – plná Popperů, Newtonů, Einsteinů, Prigoginů a Shannonů. Uf, alespoň tam není Gödel a Turing. Král prosazuje svůj názor na nezbytnost boží existence proslulou kreacionistickou větičkou: „Jak jinak by mohlo?“ *Odkud by mohla přijít informace o konkrétní podobě novosti, která díky samoorganizovanosti vznikne.... Nepředpokládáme-li Boha, z něhož se náš vesmír vynořuje, je problém emergence neřešitelný.*

Vědecké poznatky jsou vyvolávány tolikrát, že je až s podivem, že jich někde není využito, nestačí jen volat po studiu lidského nevědomí vědecky a prosazovat přitom starý dobrý ra-

kouský katolicismus okouřený skrze Junga germánským vrtochem kolektivní paměti rasy dotaženým ke grofovskému kosmickému vědomí. V autorových koncepcích totiž nejde o nic jiného než o přijetí jeho víry. O informaci, která musela vstoupit do vesmíru z vnějšku, z oblasti vědomé Boží paměti. Jím obrácení pak mají právo a povinnost zařadit se do poslušného davu a čekat, jestli našeho proroka nenapadne příště něco dalšího.

Slov o vědě je tolik, že přes ně až není vidět, že to právě, co je od vědy žádáno, je, aby uvěřila v Boha a už nesměla říkat, že není – je to totiž nevědecké, jak osvětlením snadno nahlédneme. Ověřitelnost spirituálním zážitkem mi vzdor počtu Popperů nepřijde vědecká. Vlastně ani nevím, proč je nezbytný ten přísun Boží informace a proč by bez něj vesmír nevzniknul.

Hodnotný je autorův popis jeho osobního mystického zážitku vyvolaného zhroucením sebehodnocení na pozadí zhroucení systému. Autorovi je zjevně třeba závidět jeho dětství, které mu dodalo sebevědomí k jeho životnímu poslání – konstruování názorů ostatním. Pak zabředává do peskování autorů, s nimiž nesouhlasí od ateistických vědců po guruy new age a další komerční spiritualisty.

Na webu naleznete autorův životopis konformní a probuzenecké knihy. Já jsem z četby po mnoha letech zklamaný, být probuzeneckým křesťanem dnes není dostatečná aprobace k psaní knih, s Bohem hovoří i Bush. Záměrně neuvádím žádné detaily, abych mohl mstu za svůj názor odrážet pokud možno celou svou osobností a nemusel se přitom učit dlouhé pasáže z Poppera zpaměti.

Hajný dodal kvalitně tištěnou přílohu na křídovém papíře. Vydala Mladá fronta v roce 2007, v edici Kolumbus, ve které kdysi vycházel Dawkins a Ridley...

Jarek Kopeček

Z deníku BB (část dvacátá) – Lesbos nejen pro lesbičky

(BB = Blbá Blondýna = mimikry ženy středního věku, úspěšně zabírající zejména v pražském dopravním provozu a při komunikaci s muži obecně).

Řecký ostrov Lesbos (známý z historie jako rodiště básničky Sapfó, ze současnosti pochody lesbických párů a do češtiny chybně překládán jménem uvedených v titulku) se mi v prvních okamžicích nejevil nijak přitažlivě – vysušený ostrov s minimem vegetace spásané stády koz, chatrče pokryté vlnitým plechem, vratké plůtky dělicí hospodářství, obsahující postelové konstrukce i lyžařské hůlky, chatrný signál mobilního telefonu. Připojení na internet nabízené katalogem věhlasné cestovní kanceláře nezačalo fungovat vůbec a po několika dnech dokonce zmizel počítač z haly, snad aby neprovokoval. Balkánsky fungující služby bylo možno shrnout do věty „vždyť není třeba, aby to bylo hned, a ani bakšíšem nás nedonutíte spěchat“. Jak tohle přežiju, myslala jsem si a snažila se soustředit na Strážce času, kteří mi jindy přinášeli potěšení.

Když ani třetího dne nefungovala klimatizace, pension nabízel stále těchž osm druhů jídla, objednané auto přistavili s vyschlou nádrží a v jediném místním obchůdku namísto suvenýrů prodávali „hrábě – biče – olejovky“, říkala jsem si, že bych mohla žít kdekoliv, jen ne tady. Všechny zdejší ženy měly bujaré tvary a ještě před půlnocí byly restaurace zaplněné Řeky, vzduch debatami a talíře jídlem.

Odposlechnuto

THEO_PHIL: Takže Nobelovku za literaturu má nakonec Jean-Marie Gustave Le Clézio...

http://nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/2008/

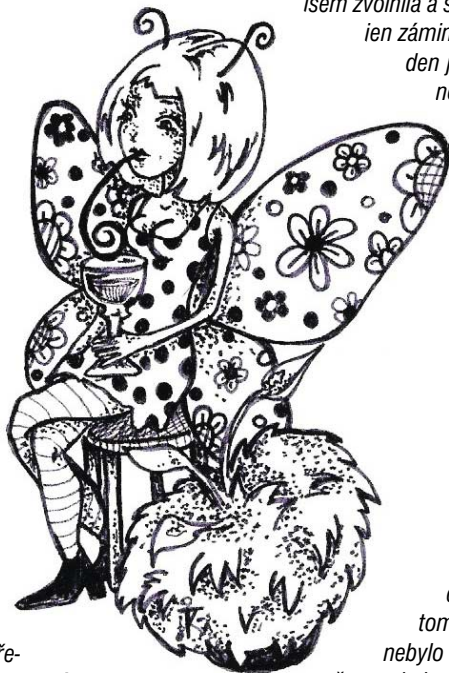
MICANA: Šmarjá, na toho jsem psala diplomku.

A moc mě nikdy nebavil, teda. Tyhleto poetické, severoafrickým sluncem žhavené příběhy samotářských dětských outsiderů s bohatým vnitřním životem...

QUANTI: tak proč jsi ji na něj psala? :)

MICANA: Taková obvyklá historie... Stručně řečeno, bylo to lehké.

Čtvrtého dne jsem objevila tavernu s výbornou kávou a metaxou, k níž podnik jako pozornost servíroval pistácie. Pátý den jsem zvolnila a stahování e-mailové pošty se stalo ien záminkou k návštěvě restaurace. Šestý den jsem ochutnala čerstvé říky vlastnoručně utržené ze stromu rostoucího mezi olivovníky a majitel obchůdku mě zdravil jako známou.

A když jsem po čtrnácti dnech hleděla přes sklenku zlatavého moku na úplněk zrcadlící se v moři a číchala vůni ryb, nic nebylo vzdálenější než Praha s rychlou chůzí, termíny a věčným spěchem, nervozitou a oním předením v podbřišku, které zná každý, kdo má úkolů víc, než může reálně zvládnout. Věděla jsem, že nemůžu zůstat (koneckonců za tři dny začínal v Plzni Parcon), ale snít o tom bylo příjemné, a v tom snu auto nebylo nové a nablýskané, naopak otlučenost byla výhodou, neboť cesty jsou tam úzké, prašné a křivolaké, a po jedné cestě je pod prachem barva stěží rozlišitelná).

Když jsem za pár hodin z letadla viděla přibližující se Prahu a tušila v ní nadržené úkoly těšící se, až na mě skočí, nepřečetné maily, jobovky a jiné katastrofy, mé hrdlo polklo a břicho se mi stáhlo. Byla jsem doma. No, aspoň že vzpomínky a metaxu vezu s sebou.

Vaše Blbá Blondýna

Daniela Kovářová
(13.9.2008)

THEO_PHIL: Tak jsem se zkusmo začel do povídky Vodní kolo ze sbírky Mondo a jiné příběhy a je to dost nuda. Taková ta „drsná“ lyrika z Afriky. Voli bučí, voda hučí (zní to prý jako lidský hlas a rozléhá se do celého světa), do toho se mladý pastevec zasní, najednou je králem a vymyslí, jak postaví město, kde se budou moct všichni vzdělávat, ze sna ho vytrhne volání jeho jména (ve snu skandování davu) a on se s voly vrací domů...

RIP: Cos čekal, holenku? Povídku o tom, jak ti neboží pasáči dostali na vybudování té vzdělanostní společnosti půjčku od MMF, ale náčelník ji rozkradl, o zbytek začali válčit a usekávat si ruce mačetami?

Panáčku, autoři, kteří píšou takové povídky, nedostávají Nobelovou, ale Dršťkovou :)

DOGMA

Motto: Češi mají všude a ve všem takový bordel, že když už se odhodlají vyhodit nějakého politika z okna, spadne do odpadků a nic se mu nestane. Odtud pochází přísloví „vyhodíš ho oknem, vrátí se dveřmi“. – neznámý autor

Filmy – drtivou většinu jsem viděl v rámci Festivalu fantazie v Chotěboři, což je další důvod, proč tam jezdit.

BATMAN: TEMNÝ RYTÍŘ – technicky fakt dobře natočené a chce to velké plátno a velký zvuk. Bohužel totálně nebatmanovské – kdyby se ústřední protagonisté jmenovali jinak, mohl to být slušný thriller. Navíc jednu z ikon gothamského panteonu tvůrci nechají zrodit, zabít ani ne tolik lidí, co byste spočítali na prstech, a vzápětí ji zlikvidují – a navíc přesvědčí gothamské, že to nebyl padouch, ale hrdina, v čemž zcela zanikne tento temný tón výborně zahraneho komisaře Gordona.

CLONA – klasický pseudojaponský duchařský horůrek. Nepřekvapí ničím novým (duch se dokonce po vzoru Sadako objeví v dále jen proto, aby mohl ložit blíž), ale je relativně působivý, jak už japonští démoni bývají.

HRANICE SMRTI – francouzská nápodoba Texaského masakru motorovou pilou, navíc s mírně přehnaným koncem, ale za tu důslednou a naturalistickou brutalitu jí všechny chyby celkem bez problémů odpustíte.

HVĚZDNÝ PRACH – o něm už jsem tady sice psal, ale byl jsem na něm znova v kině a na rovinu: tahle zábava chce velké plátno. DVD je sice fajn, ale ve větších rozměrech vypadá i de Nirova piha krásy lépe.

INVAZE – remake Invaze zlodějí těl má sice dobré motivy (hoříci jaguár, vítězství těch špatných – lidí), ale bohužel nepobral zbla rozumu ani logiky. Místy působivé scény činí dojem, že z natočených kusů filmu byly poslepovány bez ladu a skladu. Výsledek mohl stát za to, kdyby se nad ním někdo zamyslel.

IRON MAN – dobře technicky udělané, dobře zvládnuté a dobře vypadající. Což je bohužel všechno. Iron Man si v celém filmu vyrobí své brnění a serve se s ústředním padouchem v dalším brnění. Což ani skvěle záporácký Jeff Bridges nezachrání.

JUMPER – stejně jako kniha by snesl výraznější prostřihání, ale na rozdíl od ní je film zmatenější a hlavně prázdný. Román se smrškl do prvních patnácti minut, ale přidané motivy přinášejí tolik příjemné efekty a nikoliv další (zoufale chybějící) linie příběhu.

KOUZELNÁ ROMANCE – příjemná arabelovská podívaná, která by mohla být mnohem lepší, kdyby si scenáristi dali více práce s více fóry. I tak to ale ujde, zejména krásný vtíp s princeznou ve sprše či fakt, že velkolepé plány hlavní padoušky ztroskotají na diletantismu newyorských stavitelů. (Ale nelíbila se mi ani jedna z hlavních protagonistek.)

LOVCI POKLADŮ: KNIHA TAJEMSTVÍ – stylovější a zábavnější než Indiana Jones 4. Může se pochlubit příjemnými suchými scénami s výborně napsaným americkým prezidentem, honičkami, které nenudí, o kvalitnějším finále ani nemluvě.

30 DNÍ DLOUHÁ NOC – efektní a příjemně surová záležitost, natočená s citem a láskou k morbidním detailům, ale bohužel

naprosto a totálně bez příběhu. Oproti původnímu komiksu má obrovskou výhodu v tom, že bez problémů rozeznáte, kdo ko-ho zrovna vraždí.

UNESENÍ – céčko se slušným základním nápadem, které však tvůrci v nezřízené touze po vyvolání hrůzy dovedli do bažin sebezparodie. Blábol až na půdu.

VETŘELCI VERSUS PREDÁTOR 2 – rozhodně lepší než jednička. Logika tu sice opravdu zoufale chybí, ale umírají tu děti a těhotné ženské, což už jsme dlouho nikde neviděli. Také porušování zaběhaných rituálů (např. o sebeobětujícím se vedlejším hrdinovi) potěší, a tak ve výsledku může AVP2 směle soupeřit s Vetřelcem 4.

A BONUS: BONTONFILM NABÍZÍ – mimo jiné snímek Lid vs Larry Flynt. V oficiálním katalogu pro velkoodběratele ho najdete dokonce dvakrát, se zvláštním rozlišením: Lid vs. L.F. – drama – pouze titulky – 253 Kč, anebo Lid vs. L.F. – erotický – dabing a titulky – 189 Kč. Že by český dabing tolik přidal na erotičnosti, nebo se intelektuálům bažícím po původním znění nabízí drámo dráho a lidu prostému, titulky nečtoucímu, laciná erotika?

Seriály – okoukl jsem začátky tří seriálů na dvou různých tv stanicích, tak tady je máte:

KRIMINÁLKA ANDĚL – plánováno jako detektivka, ve skutečnosti příběh z márnice, ať už kamerou, náladou či charakterem hlavních hrdinů. Ti lidé neudělají jediný vtíp, neusmějí se, nemají soukromý život a dokonce ani soukromé problémy, jen chodí a sklízí mrtvoly; když není co sklízet, tak bezmála mimoděk zatknou vraha.

MOJE RODINA – jediný zástupce z ČT (zbylé dva natočila a – co hůř – vysílá Nova), který byl zakoupen coby britský sitcom. Nic převratného, ale rodinka je tak praštěná, že ve chvílích nudy pobaví.

SOUKROMÉ PASTI – vrchol scenáristické bezradnosti. Ona je mladá, úspěšná, nezávislá, chystá se na kariéru – a do toho přijde neplánované těhotenství. Po zbytek prvního dílu o tom žvaní a přemýšlí, přemýšlí a žvaní, a když nedělá ani jedno, obrátí se na kameru a sděluje své dojmy divákům. Škoda účasti českých hereckých hvězd.

PALÁC KNIH LUXOR – tuším v pátek 12. září jsme tam zaskočili koupit kalendář jako dárek. Nejenže si v tom baráku jako kráva nemůžou dovolit nějaké fundované odborníky na počítače, takže když jim tyto klekly, stáli všichni zaměstnanci smutně nad kasami a fňukali, ale navíc vás neobslouží logicky u kasy u jediného východu z prodejny, ale ženou vás do suerénu až úplně dozadu – snad v naivní víře, že si cestou ještě něco přiberete.

TRITON – TRIFID – s velkou láskou a péčí pokračuje v ojebávání svých zákazníků. Po již zmíněných změnách formátu a vaze u knih Petry Neomillnerové, George R. R. Martina a bratrů Strugackých se rozhodl vytrestat příznivce fantasy. Nejenže úvodní trilogii o Pernu od Anne McCaffreyové vypustil do světa ve zbytečných tlusto- a velkospisech, ale podle kuloárů se podobně chystá naložit i s cyklem o Zeměmoři. Že to bylo jen tak tak ve vázaném provedení AF 167 a nyní sympatický paperback? To si myslíme jen my, v Tritonu chtějí mít vše větší, ještě větší a největší – a hlavně dražší, ještě dražší... **Filip Gotfrid**

Cena Fantázie 2008 — Finálové poviedky známe

V šiestom ročníku literárnej súťaže Cena Fantázie zameranej na poviedky fantastických žánrov (sci-fi, fantasy, horror) bolo do súťaže zaslaných 71 príspevkov od 64 autorov, osem bolo vyradených pre nesplnenie kritérií. Po prečítaní anonymných textov posunula porota do druhého, finálového kola 5 poviedok, o ktorých poradí rozhodnú čitatelia v internetovom hlasovaní. Poviedky sú zverejnené na portáli Knihy.sme.sk, ktorý je partnerom súťaže. Hlasovanie v druhom kole je otvorené do 15. 10. 2008.

Do finále sa dostali poviedky:

Zuzana Gajdošová: Dar

Livia Hlavačková: Črepiny

Jozef Karika: Dedičstvo zeme

Michal Spáda: Rozum, cit, niekoľko kúziel, husle & Viola

Martin Vlachynský: Piesočný vlak

Porota prvého kola pracovala v zložení:

Jozef Girovský – autor zbierky *Zubaté slnko* a víťaz literárnych súťaží *Poviedka* a *Cena Gustáva Reussa*, **Róbert Dyda** – publicista, webadmin portálu Knihy.sme.sk, **Zuzana Kameniská** – pracovníčka Katedry slovenskej literatúry a literárnej vedy FFUK v Bratislave, **Aneta Čizmariková** – bloggerka portálu Blog.sme.sk, **Ivan Pullman** – editor zbierok súťaže *Cena Fantázie*.

Konečné výsledky *Ceny Fantázie 2008* budú slávnostne vyhlásené v sobotu 8.11.2008 na medzinárodnom knižnom veľtrhu **Bibliotéka 2008** v Bratislave, kde bude autorom prvých troch poviedok odovzdaná finančná odmena 3.000 Sk (99.58 Eur), 2.000 Sk (66.39 Eur) a 1.000 Sk (33.19 Eur). Víťaz okrem finančnej odmeny získa sochu – *Cenu Fantázie*, vytvorenú sochárom Andrejom Csillagom. Akciová spoločnosť Incheba zároveň udelí autorovi jednej z poviedok samostatnú *Cenu Bibliotéky* spojenú rovnako s finančnou odmenou.

Súčasťou vyhlásenia bude aj krst zborníka poviedok zo súťaže pripravený editorom Ivanom Pullmanom. Okrem finálových prác sa do zborníka dostanú nasledujúce poviedky:

Brynn Absolon: Hrdinstvo s obmedzeným ručením

Juraj Draxler: Thissio

Miloš Ferko: Koniec štvrte

Jozef Hvišč ml.: Ako som zachránil ľudstvo

Peter Meluš: Staneš zos popola ako starého Phoenixa sim

Zborník bude doplnený o esej Miloša Ferka: *“Nebojte sa vesmírnych rakiet”* a tabuľku s úplným zoznamom účastníkov aktuálneho ročníka a bodovým hodnotením všetkých poviedok.

Súťaž je vyhlasovaná vydateľstvom *Fantázia* a partnerom aktuálneho ročníka je internetový portál Knihy.sme.sk a akciová spoločnosť Incheba.

Ivan Afakša

Festival fantázie Special

Chcel som na tomto mieste pretisknúť pozvánku na údajne posledný FF Speciál, dříve Avalcon speciál, ale dostal som k dispozícii mnohastránkový elaborát, ktorý som nejeň kvôli absencii diakritiky nedokázal dočítať.

Takže FF Speciál letos trvá päť dní a začína 24. 10., príjedu obyčľí, ale o to žadanější hosté (Kantůrek, Vrbenská, Mostecký, Procházka a pokusí se i František Novotný).

Program je jako obvykle tvořen řadou programových linií (Fantasy&History Mix, Sci-fi Mix, Stargate, Star Trek, Harry Potter, anime, Battlestar Galactica...)

Pokud se tam nedostanu, bude mě zvláště mrzet, že neuvidím Kabaret Caligula, na který jsem se ještě v Praze nedostal.

K vidění bude celkem 40 nových filmů z posledního roku, z toho polovina v kině, a malá výstava obrazů J. P. Krásného.

Z Prahy pořadatelé vypravují autobus v pátek 24.10. v 18 hodin z Černého mostu (120 Kč), jede i zpět v úterý 28.10. v 15 hodin.

Další informace najdete na <http://amber.festival-fantazie.cz>, v případě nejasností se můžete zeptat na hlavním informačním e-mailu info@festivalfantazie.cz

zie.cz

Zdeněk Rampas

Nové weby

sfkislington.cz

Už je tady! To je on!

Pomlouvačný Islington

Mezi „pomluvami“, podobně jako u dvorních bláznů, najdete pravdu, zrnka i celé valouny, která nikdy nebývá vítána všemi, kterých se týká.

www.jwp-prochazka.cz

Ahoj lidi, tak mám konečně vlastní webovou stránku. Zatím není tak obsáhlá, ale to se snad časem spraví.

Lidi, mám vás rád, takovou bandu aby člověk pohledal!

Jirka

NON FICTION

Jirkův tajný klíč k vesmíru

Lucy a Stephen Hawkingovi, Christophe Galfard

Kniha, jejíž spoluautorkou je dcera Stephen Hawkinga, se čte jedním dechem a dává dohromady veselé dobrodružství spolu s mnoha pozoruhodnými vědeckými údaji o našem vesmíru. Najdete v ní nejnovější poznatky o černých dírách a také mnoho barevných fotografií kosmu.

Euromedia Group, 299,- Kč

